

rijksuniversiteit
groningen

faculteit gedrags- en
maatschappijwetenschappen

‘Meer of minder’ voorkeur voor de PVV?

De invloed van etnische heterogeniteit in een wijk op de voorkeur
voor de PVV

Bachelorwerkstuk Sociologie

Elke van der Wijk

S4104862

e.van.der.wijk@student.rug.nl

Begeleider: J.G. Nieuwenhuis

Referent: R.C. Smaniotto

Jaargang: 2021-2022

3 Juni 2022

Abstract

De afgelopen jaren zijn er steeds meer vluchtelingen en immigranten naar Nederland gekomen. Hierdoor wonen er steeds meer mensen met een verschillende etniciteit bij elkaar in de wijk. Wonen in een multiculturele wijk is niet bij iedereen in trek. Sommige Nederlanders zullen daarom sneller geneigd zijn om te stemmen op een anti-immigratiepartij, zoals de Partij voor de Vrijheid (PVV). Er zullen de komende jaren steeds meer multiculturele wijken ontstaan. Het is daarom interessant om te onderzoeken of het hebben van bijvoorbeeld contact met mensen of competitie tussen mensen met een verschillende etniciteit in een wijk leidt tot verschillende politieke voorkeuren. In dit onderzoek wordt antwoord gegeven op de vraag: "In hoeverre is de etnische heterogeniteit in een wijk van invloed op de voorkeur voor de PVV?" Ten tweede is onderzocht of de mate van contact met andere etnische groepen invloed heeft op het mogelijke verband tussen etnische heterogeniteit en het hebben van een voorkeur voor de PVV. Tot slot is er onderzocht of een verschil in sociaal economische status tussen individuen uit verschillende etnische groepen in een wijk invloed heeft op het mogelijke verband tussen etnische heterogeniteit in een wijk en het hebben van een voorkeur voor de PVV. De data waarop dit onderzoek is gebaseerd, is afkomstig van het Netherlands Longitudinal Lifecourse Study (NELLS) uit 2009. Deze dataset bevat een oververtegenwoordiging van Turken en Marokkanen. Om tot de resultaten te komen, is een binaire logistische regressie gedaan. Uit het onderzoek is gebleken dat Nederlanders die in een etnische heterogene wijk wonen, minder vaak een voorkeur voor de PVV hebben. Verder is in dit onderzoek geen bewijs gevonden dat een lagere sociaal economische status leidt tot een voorkeur voor de PVV. Tot slot is in dit onderzoek gebleken dat de mate van contact met andere etnische groepen in een wijk geen grote invloed heeft op het verband tussen etnische heterogeniteit en het hebben van een voorkeur voor de PVV.

Inhoud

1. Inleiding	3
2. Theoretisch kader	5
2.1 Etnische heterogeniteit	5
2.2 SES	6
2.3 Contact	7
2.4 Controlevariabelen	9
3. Methoden	10
3.1 Data en steekproef	10
3.2 Operationalisaties	11
3.3 Statistische analyse plan	13
4. Resultaten	14
4.1 Univariate resultaten	14
4.2 Bivariate resultaten	16
4.3 Evaluatie van het model	17
4.4 Hypothese toetsing	17
5. Conclusie en discussie	21
Literatuurlijst	25
Bijlage 1	28
Bijlage 2	59
Bijlage 3	76

1. Inleiding

De huidige multiculturele samenleving zorgt voor veel verschillende houdingen tegenover etnische groepen (Van Assche, 2019). Een deel van de bevolking beschouwt de multiculturele samenleving als een bedreiging, terwijl een ander deel dit ziet als een mogelijkheid om nieuwe dingen te ontdekken (Van Assche, 2019). Het gevoel van bedreiging komt onder andere door de angst dat de Nederlandse tradities, normen en waarden, door de blijvende toestroom van immigranten, zullen worden aangetast (Janssen et al., 2019). De populistische partijen spelen met hun anti-immigratiepolitiek in op deze angst (Savelkoul et al., 2017). Bovendien wantrouwen deze partijen de regerende politieke partijen, waardoor mensen die ontevreden zijn met het huidige beleid op hen zullen stemmen (Janssen et al., 2019).

Rechts-populistische partijen krijgen steeds meer kiezers in veel Europese landen (Savelkoul et al., 2017; Janssen et al., 2019). In 1970 kregen rechts-populistische partijen gemiddeld ongeveer 5% van de stemmen, terwijl dit in 2018 gemiddeld al 17% is (Milner, 2021). De afgelopen jaren hebben bijvoorbeeld Lega Nord (Italië), FPÖ (Oostenrijk) en Rassemblement National (Frankrijk) meer populariteit gekregen. Bovendien werd in Hongarije Viktor Orban in 2022 opnieuw verkozen met zijn partij Fidesz. Deze partijen zijn vooral bekend vanwege de anti-immigratie standpunten.

Ook in Nederland is een stijging in populariteit voor rechtse partijen te zien. Er worden bijvoorbeeld steeds meer mensen lid van de politieke partij Forum voor Democratie (FVD), terwijl er bij de traditionele partijen sinds de jaren 60 een daling is in het ledenaantal (Voerman, 1996). Verder was de PVV in 2017 de tweede grootste partij van Nederland (Janssen et al., 2019). De PVV is te beschrijven als een rechts-populistische, anti-immigratie- en eurosceptische partij (Janssen et al., 2019). De toename van stemmen op de PVV is deels te verklaren door een toename van vluchtelingen en immigranten in Nederland (Janssen et al., 2019). De PVV stelt zich op als anti-immigratiepartij, waardoor mensen die problemen ervaren met immigratie sneller geneigd zijn om op deze partij te stemmen.

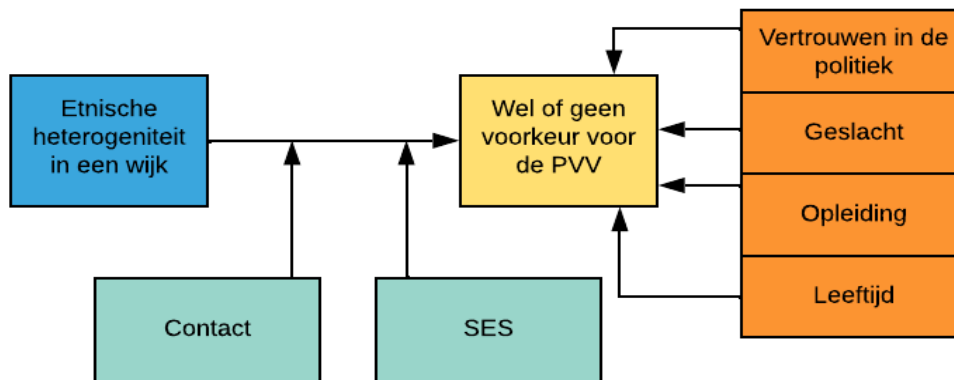
Door de toename van immigranten zijn er steeds meer etnisch heterogene wijken ontstaan. Etnische heterogene wijken zijn wijken waarin mensen van verschillende etnische groepen bij elkaar wonen. Dit is bijvoorbeeld een wijk waarin Nederlanders, Marokkanen, Turken en Surinamers wonen. Het samenwonen met mensen met een andere etnische afkomst in een wijk kan problemen opleveren door cultuurverschillen en een taalbarrière (Osborn et al., 2019). Daarnaast kan er tussen etnische groepen een gevoel van competitie ontstaan wat betreft sociaal economische status.

De cultuurverschillen en ervaren competitie op het gebied van SES zouden kunnen leiden tot een stem voor een anti-immigratiepartij, zoals de PVV. Toch zijn er ook volledig Nederlandse wijken waar veel mensen op de PVV stemmen, terwijl er geen directe interetnische conflicten in de wijk zijn. Dit kan te verklaren zijn door het gebrek aan contact met mensen met een andere etnische afkomst, waardoor vooroordelen over deze groepen blijven bestaan. Deze voorbeelden leiden tot de vraag of contact en een verschil in sociaal economische status tussen verschillende etnische groepen in een wijk invloed heeft op een bepaalde politieke voorkeur. Dit is interessant om te onderzoeken omdat dit meer duidelijkheid kan geven over polarisatie tussen verschillende etnische groepen in een wijk en in Nederland. Bovendien is er nog steeds geen consensus over in hoeverre etnische heterogeniteit invloed heeft op politieke voorkeur (Savelkoul et al., 2017). Daarom is de hoofdvraag van dit onderzoek is: "In hoeverre is de etnische heterogeniteit in een wijk van invloed op de voorkeur voor de PVV?"

Aan de hand van de Contacttheorie en de Ethnic Competition Theory wordt in het theoretisch kader ingegaan op deze vraag. Daarna wordt dit getoetst met behulp van een logistische regressieanalyse in SPSS met data van the Netherlands Life Course Survey (NELLS).

2. Theoretisch kader

In het theoretisch kader worden verschillende concepten en theorieën besproken die mogelijk van invloed kunnen zijn op de voorkeur voor de PVV. In figuur 1 is te zien dat Nederlanders die wel of geen voorkeur hebben voor de PVV de afhankelijke variabele is en etnische heterogeniteit in een wijk de onafhankelijke variabele. SES en contact in de wijk zijn de moderatoren. Vertrouwen in de politiek, geslacht, opleidingsniveau en leeftijd zijn de controle variabelen.

Figuur 1: conceptueel model van het onderzoek

2.1 Etnische heterogeniteit

Onder mensen met een rechtse politieke voorkeur leidt etnische heterogeniteit in een wijk tot steun voor populistische partijen (Van Assche et al., 2018; Janssen et al., 2019). Heterogeniteit in een wijk houdt in dat burens van elkaar verschillen (Savelkoul et al., 2017). Etnische heterogeniteit betekent dus dat er een verschil is in etniciteit tussen burens. De eerste verklaring waarom etnische heterogeniteit in een wijk leidt tot meer stemmen voor populistische partijen, zoals de PVV, is omdat Nederlanders bedreiging ervaren wat betreft hun baan en inkomen (Osborn et al., 2019). Nederlanders hebben bijvoorbeeld het idee dat hun banen worden afgepakt door immigranten. Dit leidt tot een negatieve houding ten opzichte van mensen met een andere etnische afkomst, waardoor ze eerder op een partij zullen stemmen die anti-immigratiepolitiek voert (van der Waal et al., 2013).

Ten tweede heeft etnische heterogeniteit een invloed op de keuze van mensen om voor de PVV te stemmen omdat mensen door een mengeling van talen en culturen in de wijk bang zijn voor een verlies van de Nederlandse normen, waarden en cultuur (van der Waal et al., 2013). Etnische heterogeniteit in een wijk wordt in dit geval dus gezien als een bedreiging voor de Nederlandse cultuur, waardoor Nederlanders zullen stemmen op een partij die de Nederlandse cultuur voorop stelt.

De PVV speelt slim in op de angst door westerse immigranten de schuld te geven van het verlies van banen van Nederlanders, het verlies van de Nederlandse cultuur en een stijging van criminaliteit. Hierdoor weten ze stemmen te winnen van de mensen die in hun wijk bedreiging ervaren. De hypothese is daarom: *'hoe hoger de etnische heterogeniteit in een wijk, hoe meer PVV stemmers er in die wijk zijn.'*

2.2 SES

De Ethnic Competition Theory is gebaseerd op twee theorieën: the social identity theory en de conflicttheorie (Savelkoul et al., 2010). Volgens de conflicttheorie leidt competitie tussen etnische groepen over schaarse middelen, zoals banen en huizen, tot meer onderlinge strijd (Savelkoul et al., 2010). Deze ervaren competitie kan leiden tot gevoelens van bedreiging, waardoor er een negatieve houding ontstaat jegens iemand met een andere etniciteit. Volgens de social identity theory gaan mensen het liefste om met anderen die op hen lijken (Savelkoul et al., 2010), omdat mensen veel waarde hechten aan mensen met dezelfde normen, waarden en overtuigingen (Nieuwbeerta & Flap, 2000). Hierdoor ontstaan groepen met mensen met dezelfde overtuigingen. Daarnaast zijn mensen bang dat een andere cultuur verlies van de eigen normen en waarden met zich mee brengt (Gundelach & Freitag, 2013). Het hebben van dezelfde normen, waarden en overtuigingen zorgt daarom voor een gevoel van verbondenheid. Deze verbondenheid leidt ertoe dat ze hun eigen groep als superieur gaan zien aan andere groepen (Savelkoul et al., 2010). Ook zorgt angst voor verlies van de eigen cultuur ervoor dat andere culturen negatief belicht worden (Gundelach & Freitag, 2013). Hierdoor zullen mensen bij leden van andere etnische groepen vooral negatieve kenmerken waarnemen, die ze dan weer generaliseren naar de hele groep. Op deze manier wordt de negatieve houding gegeneraliseerd naar de hele etnische groep (Savelkoul et al., 2010).

De ethnic competition theorie stelt dat ervaren competitie leidt tot een negatieve houding ten opzichte van andere groepen doordat iemand zich bedreigd voelt (Savelkoul et al., 2010; Nieuwenhuis et al., 2013; van Wijk et al., 2018). De gevoelens van bedreiging of competitie kunnen bijvoorbeeld plaatsvinden op het gebied van sociaal economische status (SES) in een wijk (Gidron & Mijs, 2019). De sociaal economische status (SES) wordt in dit onderzoek gemeten door de hoogte van het inkomen van een persoon. Door een verschil in sociaal economische status of succes in de wijk zullen andere groepen als bedreiging worden gezien voor de eigen welvaart (Gidron & Mijs, 2019; van Assche, 2019) en schaarse middelen. Dit kan leiden tot vijandigheid tussen verschillende etnische groepen. Dit gevoel van bedreiging en vijandigheid jegens andere etnische groepen uit zich in politieke opvattingen, bijvoorbeeld in steun aan populistische partijen (Van Wijk et al., 2018; Gidron & Mijs, 2019; van Assche, 2019).

Almere is een voorbeeld van een stad waarin de afgelopen jaren veel op de PVV wordt gestemd. Dit is voor een deel te verklaren doordat 32.9% van de mensen in Almere een niet-westerse migratieachtergrond had in 2020 (CBS, 2022). Er wonen hierdoor veel mensen met een verschillende etnische afkomst en met verschillende culturen bij elkaar. Dit zou ertoe kunnen leiden dat de Nederlanders die daar wonen zich bedreigd voelen in hun welvaart. Ze ervaren bijvoorbeeld concurrentie wat betreft baan en inkomen, of tijdens het zoeken naar een huis.

Op deze manier heeft etnische heterogeniteit in een wijk invloed op de voorkeur om PVV te stemmen. Dit leidt tot de hypothese: *'het positieve effect van etnische heterogeniteit in een wijk op de voorkeur voor de PVV wordt versterkt naarmate iemand een lagere SES heeft.'*

2.3 Contact

Volgens de contacttheorie kan contact tussen verschillende etnische groepen leiden tot minder vooroordelen en negatieve houding over een andere etnische groep (Meer & Tolsma, 2014).

Wanneer contact onder bepaalde optimale condities plaatsvindt, zoals gelijke groepsstatus, gemeenschappelijke doelen, samenwerking tussen de verschillende etnische groepen en steun van de autoriteiten of wet, zullen de negatieve houdingen en vooroordelen nog meer of sneller verminderen (Pettigrew & Tropp, 2008). Contact met een persoon van een andere etnische groep kan uiteindelijk zelfs leiden tot een positieve mening over de gehele etnische groep. Deze positieve houding ten opzichte van een andere etnische groep ontstaat door vier verschillende processen. Ten eerste kan iemand door contact te hebben met een andere etnische groep meer over de andere etnische groep leren, bijvoorbeeld over hun cultuur. Door meer over de andere groep te leren, nemen de vooroordelen en de negatieve houding ten opzichte van de ander groep af (Pettigrew & Tropp, 2008).

Ten tweede zorgt het hebben van contact met mensen van een andere etnische groep voor een verandering in gedrag (Pettigrew & Tropp, 2008). Contact met een persoon van de andere etnische groep leidt tot nieuwe situaties en bij deze nieuwe situaties horen nieuwe verwachtingen. Het contact tussen een Nederlander en een Turk kan er bijvoorbeeld toe leiden dat ze van elkaar verwachten dat ze elkaars vrienden ook accepteren. Er wordt dus van elkaar verwacht dat ze hun gedrag en hun houding ten opzichte van de andere groep veranderen. Een herhaling van ontmoetingen kan uiteindelijk leiden tot sympathie naar de andere etnische groep (Pettigrew & Tropp, 2008).

Ten derde spelen emoties een belangrijke rol bij contact tussen verschillende etnische groepen (Pettigrew & Tropp, 2008). De negatieve houding naar de andere groep is soms deels gebaseerd op angst. Deze angst is niet alleen gebaseerd op vooroordelen, bijvoorbeeld dat mensen van andere etnische groepen banen afpakken, maar ook op angst voor vreemdelingen of een andere cultuur (van

der Waal et al., 2013). Angst zorgt ervoor dat contact met mensen van de andere etnische groep vermeden wordt, omdat mensen zich bedreigd voelen door de andere etnische groep. Wanneer er meer contact is met mensen van de andere groep, zal deze angst verminderen en zullen positieve emoties over de andere groep toenemen (Pettigrew & Tropp, 2008). Hierdoor is er bijvoorbeeld meer empathie voor mensen uit de andere etnische groep. Daarnaast kunnen positieve emoties, die bijvoorbeeld opgewekt worden door vriendschap, ook leiden tot een positieve houding naar de hele etnische groep. Uit onderzoek blijkt bijvoorbeeld dat mensen met vrienden uit andere etnische groepen lager scoren op vooroordelen (Pettigrew & Tropp, 2008). Bovendien voelden ze vaker sympathie en bewondering voor mensen van een andere etnische groep.

Ten vierde zorgt goed contact tussen mensen van verschillende etnische groepen voor een herbeoordeling van de sociale wereld (Pettigrew & Tropp, 2008). Het contact zorgt namelijk niet alleen voor een inzicht in normen en gewoonten van de andere etnische groep, maar ook van de eigen etnische groep. Dit kan zorgen voor een andere kijk op de sociale wereld. Vriendschap met iemand van een andere etnische groep leidt bijvoorbeeld tot minder trots op de eigen nationaliteit. Na contact met iemand van een andere etnische groep kan de mening over de eigen en de andere etnische groep dus veranderen en zorgen voor een positieve houding jegens een andere etnische groep. Deze positieve houding jegens een etnische groep generaliseren sommige mensen ook naar andere etnische groepen (Meeusen et al., 2017).

Verder blijkt dat wanneer er meer etnische heterogeniteit in een wijk is, er minder mensen zijn die anti-immigratie opvattingen steunen (Janssen et al., 2019). Wanneer er meer kennis is over een bepaalde etnische groep en meer begrip is naar die groep, zullen angst en vooroordelen verminderen en zullen mensen waarschijnlijk minder snel op een anti-immigratiepartij stemmen. Veel contact met andere etnische groepen binnen een wijk kan er dus voor zorgen dat iemand niet op de PVV stemt, omdat de PVV een anti-immigratiepartij is. Met contact in de wijk wordt bedoeld dat burens elkaar af en toe spreken of helpen. Wanneer er geen contact is in een etnische heterogene wijk, hebben burens van verschillende etnische groepen meer vooroordelen, zijn ze minder tevreden met de wijk en zullen ze sneller verhuizen naar een wijk die meer aansluit bij hun voorkeuren (van Assche, 2019).

In homogene wijken zijn, door een gebrek aan interetnisch contact, veel vooroordelen en misconcepties over groepen van een andere etnische afkomst gebaseerd op generalisaties (Janssen et al., 2019). Homogene wijken zijn wijken waarin burens met veel dezelfde kenmerken wonen. Met etnische homogene wijken wordt bedoeld dat burens dezelfde etnische afkomst hebben, bijvoorbeeld allemaal Nederlands. Door een gebrek aan interetnisch contact blijven de vooroordelen in stand. Daarnaast leven mensen in homogene wijken in een informatiebubbel. Hun overtuigingen zullen worden bevestigd door de mensen in de wijk en dit zal als betrouwbaar worden beschouwd

(Pettigrew & Tropp, 2008). Ze worden dus niet blootgesteld aan tegengestelde overtuigingen en de argumenten daarvoor (Nieuwebeerta & Flap, 2000). Wanneer mensen weinig contact hebben met een andere etnische groep, weten ze minder over de cultuur. Daarnaast kan een gebrek aan contact leiden tot angst voor een bepaalde etnische groep (Pettigrew & Tropp, 2008). Vooroordelen, angst en het gebrek aan kennis over een bepaalde etnische groep zouden ertoe kunnen leiden dat mensen op de PVV stemmen. Dit zou kunnen verklaren waarom er veel op de PVV wordt gestemd in een wijk waar alleen maar mensen met een Nederlandse nationaliteit wonen, en er geen contact is met mensen van een andere etnische groep. Limburg heeft bijvoorbeeld veel wijken waarin veel PVV stemmers wonen, terwijl daar relatief weinig immigranten wonen. Dit leidt tot de hypothese: *'het positieve effect van etnische heterogeniteit in een wijk op het stemmen op de PVV wordt minder sterk naarmate er meer contact is tussen verschillende etnische groepen in een wijk.'*

2.4 Controlevariabelen

Tijdens dit onderzoek zijn er waarschijnlijk nog andere individuele kenmerken die invloed hebben op het verband tussen etnische heterogeniteit en een voorkeur voor de PVV.

Het eerste kenmerk is het vertrouwen in de politiek. Mensen die geen vertrouwen hebben in de politiek, zullen waarschijnlijk eerder op een populistische partij zoals de PVV stemmen. De PVV 'verzet' zich namelijk tegen de regerende elite en probeert op deze manier stemmen te winnen van mensen die geen vertrouwen hebben in de huidige politieke partijen (Van Assche et al., 2018). Daarnaast wordt er gecontroleerd voor opleidingsniveau. Uit onderzoek blijkt dat mensen met een hogere opleiding toleranter zijn tegenover andere culturen, omdat ze meer hebben geleerd over de andere culturen (van der Wijk et al., 2018). Bovendien is gebleken dat hoger opgeleiden minder vaak op de PVV stemmen (Savelkoul et al., 2017). Tot slot worden geslacht en leeftijd meegenomen omdat mannen en ouderen vaker een voorkeur voor rechtse partijen hebben (Milner, 2021).

3. Methoden

3.1 Data en steekproef

Om dit onderzoek uit te kunnen voeren wordt er gebruikt gemaakt van data van de *Netherlands Longitudinal Lifecourse Study* (NELLS). Dit onderzoek is voor het eerst gedaan in 2009 (wave 1) en nog een keer uitgevoerd in 2013 (wave 2) door de Universiteit van Tilburg, de Radboud Universiteit Nijmegen en de Universiteit van Amsterdam. Het doel van NELLS was om data beschikbaar te maken voor sociologisch onderzoek. De vragen die zijn gesteld aan de respondenten zijn vooral gericht op sociale cohesie, normen en waarden en ongelijkheid. De vragenlijst van wave 1 bestond uit een face-to-face interview en een vragenlijst die de respondent zelf kon invullen.

Voor dit onderzoek werden eerst 35 gemeenten geselecteerd op basis van regio en verstedelijking. Deze selectie is niet helemaal willekeurig gedaan omdat de gemeenten Amsterdam, Rotterdam, Den Haag en Utrecht moesten worden meegenomen om een representatieve steekproef van Turken en Marokkanen te krijgen. Deze gemeenten zijn gekozen omdat Turken en Marokkanen vooral in verstedelijkte gebieden wonen. Na het selecteren van de gemeenten, zijn er binnen deze gemeenten willekeurig mensen benaderd tussen de 15 en 45 jaar uit drie verschillende etnische groepen. De eerste groep waaruit willekeurig inwoners tussen de 15 en 45 jaar werden benaderd, waren mensen van Marokkaanse afkomst of met ouders van Marokkaanse afkomst. Uit de tweede groep werden willekeurig inwoners van Turkse afkomst of inwoners met ouders van Turkse afkomst geselecteerd. De laatste groep bevatte de overige inwoners, die niet in de eerste of tweede groep zaten. De data van NELLS bevat op deze manier een oververtegenwoordiging van respondenten met een Marokkaanse of Turkse achtergrond. Verder is NELLS aangevuld met data van het Centraal Bureau voor de Statistiek op wijkniveau.

De oververtegenwoordiging van etnische minderheden is voor dit onderzoek van belang omdat er in het theoriehoofdstuk wordt beschreven dat het hebben van etnische heterogeniteit in een wijk mogelijk van invloed is op een voorkeur voor de PVV. Zonder de oververtegenwoordiging van de migranten in deze dataset was het erg moeilijk geweest om wijken te vinden met een hoog percentage etnische heterogeniteit. Daarnaast is de aanvulling van data op wijkniveau van het CBS een goede toevoeging voor dit onderzoek omdat dit onderzoek specifiek gaat over etnische heterogene wijken. Door deze aanvulling is het mogelijk om specifiek te kijken naar de etnische heterogeniteit in een wijk.

De respons voor dit onderzoek was 52%. Dit is ongeveer gemiddeld voor face-to-face onderzoeken in Nederland. In totaal waren er in de eerste wave 5312 respondenten, waarvan 2335 etnische minderheden.

De steekproef is getrokken onder Nederlandse jongeren en volwassenen van 15 tot en met 45 jaar die geregistreerd staan in de voor dit onderzoek 35 geselecteerde gemeenten van Nederland. De steekproef bevat 2556 Nederlanders, waarvan er 213 een voorkeur hebben voor de PVV. Dit is ongeveer 4.5% van de respondenten. In 2006 had de PVV ongeveer 5.9% van de stemmen bij de verkiezingen en in 2010 had de PVV 15.4%. Dit betekent dat het percentage niet helemaal representatief is, maar dat het kleine aantal mensen dat een voorkeur voor de PVV heeft redelijk overeenkomt met het landelijke percentage PVV-stemmers. De missende observaties zijn bij de logistische regressieanalyse niet meegenomen, waardoor de N daar 1814 is.

3.2 Operationalisaties

Etnische heterogeniteit

De etnische heterogeniteit is toegevoegd met data van het CBS. Op basis van deze data is het percentage niet westerse migranten in de wijk berekend. Het overige percentage is westers migrant of Nederlander. De mogelijke score op etnische heterogeniteit is 0-100, waarbij 0% inhoudt dat er geen etnische diversiteit in een wijk is, oftewel de wijk is homogeen. Een score van 100% inhoudt in dat er veel verschillende etnische groepen in de wijk wonen.

Voorkeur voor de PVV

De voorkeur voor een politieke partij, is onderzocht met de vraag voor welke partij respondenten een voorkeur hadden. Respondenten konden zelf hun voorkeur voor een politieke partij op het scherm aan klikken, waarbij dit de antwoordopties waren: (1) CDA, (2) PvdA, (3) SP, (4) VVD, (5) Wilders (PVV, Partij voor de Vrijheid), (6) GroenLinks, (7) Christen Unie, (8) D66, (9) SGP, (10) PvdD (Partij voor de Dieren), (11) Groep Verdonk/Trots op Nederland, (12) Anders.

Deze variabele is geoperationaliseerd door hier een dummyvariabele van te maken, waarbij 0 inhoudt dat mensen geen voorkeur hebben voor de PVV en 1 betekent dat mensen wel een voorkeur hebben voor de PVV. De nieuwe variabele heeft de naam PVV.

SES (sociaal economische status):

De SES zal gebaseerd worden op het inkomen dat een respondent krijgt. Tijdens het interview werd de vraag gesteld: "Wat is het netto inkomen per maand van u en uw partner (indien van toepassing) samen?" "Het gaat hier om een partner waarmee u samenwoont of getrouwd bent.". Er waren 17 antwoord categorieën op deze vraag: (1) minder dan €150 per maand, (2) €150 – €299 per maand, (3) €300 – €499 per maand, (4) €500 – €999 per maand, (5) €1000 – €1499 per maand, (6) €1500 – 1999 per maand, (7) €2000 – €2499, (8) €2500 – €2999, (9) €3000 – €3499, (10) €3500 – €3999, (11)

€4000 – €4499, (12) €4500 – €4999, (13) €5000 – €5499, (14) €5500 – €5999, (15) €6000 – €6999, (16) €7000 of meer per maand, (17) weet niet, wil niet zeggen. Hier betekent een lage score dus dat een respondent een laag inkomen heeft en een hoge score betekent dat een respondent een hoog inkomen heeft.

Van deze antwoord categorieën zal het midden worden genomen om zo min mogelijk informatie over het inkomen van de respondent te verliezen. Hierdoor worden de antwoord categorieën: (1) €150 per maand, (2) €225 per maand, (3) €400 per maand, (4) €750 per maand, (5) €1250 per maand, (6) €1750 per maand, (7) €2250 per maand, (8) €2750 per maand, (9) €3250 per maand, (10) €3750 per maand, (11) €4250 per maand, (12) €4750 per maand, (13) €5250 per maand, (14) €5750 per maand, (15) €6500 per maand, (16) €7000 per maand.

Contact met de wijk

De vraag die wordt gebruikt om de mate van contact in een wijk te meten is: "Hoe vaak heeft u in uw wijk persoonlijk contact met iemand met de volgende etnische herkomst?" Dit werd gevraagd voor verschillende etnische groepen: (a) Nederlandse herkomst, (b) Turkse herkomst, (c) Marokkaanse herkomst, (d) Surinaamse/Antilliaanse herkomst, (e) andere niet-westerse afkomst. De respondenten konden kiezen uit de volgende antwoordopties: (1) (bijna) elke dag, (2) een of meerdere keren per week, (3) een aantal keren per maand, (4) ongeveer een keer per maand, (5) een aantal keren per jaar, (6) ongeveer een keer per jaar, (7) nooit en (8) niet van toepassing (heb deze persoon niet). Een hoge score houdt dus in dat iemand weinig contact heeft met de genoemde groep en een lage score houdt in dat iemand veel contact heeft met de genoemde groep.

De items scores voor Turkse herkomst, Marokkaanse herkomst, Surinaamse/Antilliaanse herkomst en andere niet-westerse afkomst zijn samengevoegd door hier het gemiddelde van te nemen. Er is gekozen om deze items samen te voegen omdat het voor dit onderzoek van belang is of mensen Nederlands zijn of een niet-westerse achtergrond hebben. Het onderscheid tussen of buren Marokkaans, Turks of ergens anders vandaan komen is minder van belang, het gaat erom hoe vaak Nederlanders contact hebben met mensen met een andere etniciteit. Vervolgens is de schaal van deze nieuwe variabele gespiegeld. Een hogere score op deze variabele betekent vaker contact met iemand in de wijk met een andere etniciteit.

Controlevariabelen

De eerste controle variabele is vertrouwen in de politiek. Het vertrouwen in de politiek is gemeten met de vraag: 'Wilt u voor elk van de volgende instellingen aangeven hoeveel vertrouwen u er in heeft?' De antwoordmogelijkheden zijn (1) heel veel vertrouwen, (2) tamelijk veel vertrouwen, (3) tamelijk weinig vertrouwen en (4) heel weinig vertrouwen. De antwoordopties voor vertrouwen en

geen vertrouwen zijn samengevoegd naar (0) geen vertrouwen in de politiek en (1) wel vertrouwen in de politiek.

De tweede controle variabele is geslacht. De antwoordopties voor geslacht zijn (1) man en (2) vrouw. Dit is veranderd naar (0) man en (1) vrouw.

De derde controle variabele is leeftijd, deze is hetzelfde gebleven.

De vierde controlevariabele is opleiding van de respondent. Opleidingsniveau is gemeten met de volgende vraag: 'Welke van de volgende opleidingen heeft u gevolgd?' De respondenten konden kiezen uit 15 antwoordopties, namelijk (1) lagere school, (2) lbo, vmbo-kb/bbl, (3) mavo, vmbo-tl, (4) havo, (5) VWO/gymnasium, (6) MBO-kort (kmbo), (7) MBO-tussen/lang, (8) HBO, (9) universiteit (bachelor), (10) universiteit (master, doctoraal), (11) promotietraject, (12) buitenlandse opleiding, lager onderwijs, (13) buitenlandse opleiding, middelbaar onderwijs, (14) buitenlandse opleiding hoger onderwijs en (15) geen opleiding. Deze antwoorden zijn verdeeld over drie groepen: laag, midden en hoog opgeleid op basis van de definitie van het CBS (2017).

3.3 Statistische analyse plan

De hoofdvraag en de hypothesen zullen worden onderzocht met een binaire logistische regressie analyse omdat de afhankelijke variabele, namelijk voorkeur voor de PVV, een dummy variabele is. Voordat deze analyse wordt gedaan, zullen alle respondenten die niet Nederlands zijn verwijderd worden zodat alleen de Nederlanders in de dataset overblijven. Daarna zullen stapsgewijs de controlevariabelen, het hoofdeffect en de interacties aan het model worden toegevoegd.

In het eerste model worden de controle variabelen opleiding, vertrouwen in de politiek, leeftijd en geslacht toegevoegd. Hier wordt het effect van de controlevariabelen duidelijk.

In het tweede model zal de onafhankelijke variabele % niet westerse migranten worden toegevoegd om de invloed van etnische heterogeniteit in de wijk op de voorkeur voor de PVV te onderzoeken.

Deze variabele is gecentreerd om multicollineariteit met de interacties te voorkomen. Dit model toets voorlopig de eerste hypothese.

In het derde model zullen de moderators SES en contact worden toegevoegd. Deze variabelen zullen gecentreerd worden om multicollineariteit met de interactie te voorkomen.

In het vierde model wordt de interactie tussen etnische heterogeniteit en SES toegevoegd om de tweede hypothese te toetsen. In dit model wordt dus bekeken in hoeverre SES het effect tussen etnische heterogeniteit en een voorkeur voor de PVV verzwakt of versterkt.

Tot slot wordt in het vijfde model de tweede interactie toegevoegd. Deze interactie bestaat uit de variabelen etnische heterogeniteit en contact in de wijk en toets de derde hypothese. In dit model wordt onderzocht in hoeverre contact invloed heeft op het effect tussen etnische heterogeniteit in een wijk en een voorkeur voor de PVV.

4. Resultaten

4.1 Univariante resultaten

In *tabel 1* en *tabel 2* staan voor de continue variabelen de resultaten van het gemiddelde, standaarddeviatie, minimum, maximum, eerste kwartiel en het derde kwartiel. Bij de categorische variabelen is in plaats van het gemiddelde en de standaarddeviatie een percentage gegeven van het aantal mensen dat een groep bevat. *Tabel 1* bevat de resultaten voor Nederlanders met geen voorkeur voor de PVV en *tabel 2* bevat de resultaten voor Nederlanders met een voorkeur voor de PVV.

Van de 2556 Nederlanders in de dataset hebben 213 mensen een voorkeur voor de PVV (10.1%) en 1891 een andere politieke voorkeur (89.9%).

Nederlanders met geen voorkeur voor de PVV hebben een iets hoger gemiddelde op wonen in een etnische heterogene wijk (9.44) dan Nederlanders die wel een voorkeur voor de PVV hebben (7.73). De mediaan is bij beide 6.00 en dus kleiner dan het gemiddelde. De gemiddeldes en de mediaan zijn erg laag op een schaal van 0 tot 100 dus de variabele is erg rechtsscheef. Veel Nederlanders wonen dus niet in een wijk waar veel etnische diversiteit is. Daarnaast is het maximum 85, dit betekent dat er geen wijk is waar meer dan 85% etnische heterogeniteit is.

Voor contact is de originele variabele genomen, omdat het gemiddelde op een gecentreerde variabele geen betekenis heeft. Nederlanders met geen voorkeur voor de PVV hebben op contact een gemiddelde van 1.13 op een schaal van 0 tot 6. Nederlanders die wel een voorkeur voor de PVV hebben, hebben een gemiddelde van 1.07. Een score van 1 op contact betekent dat iemand ongeveer een keer per jaar contact met niet-westerse mensen in de wijk heeft. Nederlanders hebben dus gemiddeld genomen maar een keer per jaar contact met niet-westerse mensen in de wijk. Deze variabele is dus ook rechtsscheef verdeeld. Er zijn weinig Nederlanders die veel contact hebben met niet-westerse mensen in de wijk.

Het grootste deel van de Nederlanders met wel een voorkeur voor de PVV zijn laag opgeleid (59.4%) en maar 7.4% is hoog opgeleid. De groepen laag, midden en hoog opgeleiden voor Nederlanders met geen voorkeur voor de PVV zijn redelijk gelijk.

Daarnaast zijn er ook meer mannen met een voorkeur voor de PVV (68.1%), terwijl in de groep met geen voorkeur voor de PVV het percentage man/vrouw redelijk gelijk is.

Tot slot is het erg opvallend dat 58.2% van de Nederlanders met geen voorkeur voor de PVV geen vertrouwen heeft in de politiek, terwijl 86.8% van de Nederlanders met een voorkeur voor de PVV geen vertrouwen heeft in de politiek.

Tabel 1: Univariate beschrijving van de statistieken voor Nederlanders met geen voorkeur voor de PVV

	Gem. (SD) ^a	Min.	Max.	Eerste kwartiel	Derde kwartiel	N
Etnische heterogeniteit*	9.69 (9.68)	0.00	85.00	4.00	13.00	2556
Contact*	1.13 (1.47)	0.00	6.00	0.00	2.00	2556
Inkomen*	2372.14 (1505.03)	150.00	7000.00	1250.00	3250.00	2556
Opleidingsniveau^a		0.00	2.00	0.00	2.00	2556
0= laag	27.6%					
1 = midden	36.8%					
2= hoog	35.6%					
Geslacht^a		0.00	1.00	0.00	1.00	2556
0 = man	46.8%					
1 = vrouw	53.2%					
Leeftijd	32.29 (8.79)	14.00	47.00	25.00	40.00	2556
Vertrouwen in de politiek^a		0.00	1.00	0.00	1.00	2556
0 = geen vertrouwen	58.2%					
1 = wel vertrouwen	41.8%					

^a De beschrijvende statistieken van categorische variabelen zijn in percentages weergegeven.

*niet de gecentreerde variabelen

Tabel 2: Univariate beschrijving van de statistieken voor Nederlanders met een voorkeur voor de PVV

	Gem. (SD) ^a	Min.	Max.	Eerste kwartiel	Derde kwartiel	N
Etnische diversiteit*	7.73 (9.51)	0.00	85.00	2.00	10.00	213
Contact*	1.07 (1.45)	0.00	6.00	0.00	1.63	213
Inkomen*	1872.70 (1248.83)	150.00	7000.00	750.00	2750.00	213
Opleidingsniveau^a		0.00	2.00	0.00	1.00	213
0= laag	59.4%					
1 = midden	33.2%					
2= hoog	7.4%					
Geslacht^a		0.00	1.00	0.00	1.00	213
0 = man	68.1%					
1 = vrouw	31.9%					
Leeftijd	29.55 (9.06)	14.00	47.00	21.00	38.00	213
Vertrouwen in de politiek^a		0.00	1.00	0.00	0.00	213
0 = geen vertrouwen	86.8%					
1 = wel vertrouwen	13.2%					

^a De beschrijvende statistieken van categorische variabelen zijn in percentages weergegeven.

*niet de gecentreerde variabelen

4.2 Bivariate resultaten

In *tabel 3* staan de resultaten van samenhang tussen alle variabelen. De grootste correlatie is de correlatie tussen inkomen en leeftijd ($r= 0.580$). Dit is te verklaren doordat mensen meer gaan verdienen als ze ouder worden. Daarnaast is er een redelijke grote correlatie tussen inkomen en opleidingsniveau ($r= 0.425$). Dit zal waarschijnlijk komen doordat hoger opgeleiden meer verdienen dan lager opgeleiden. Ook is het interessant dat er een correlatie is van -0.224 tussen het hebben van een voorkeur voor de PVV en opleidingsniveau. Het is dus mogelijk dat er een samenhang is tussen het opleidingsniveau dat iemand heeft en de voorkeur voor de PVV. De correlatie tussen een voorkeur voor de PVV en etnische heterogeniteit is 0.179 , er is dus geen sterke samenhang tussen het hebben van een voorkeur voor de PVV en hoe etnisch divers een wijk is. Daarnaast is de samenhang tussen PVV en contact ($r= 0.110$) en inkomen ($r=0.138$) redelijk klein. Etnische heterogeniteit en contact hebben een correlatie van 0.198 . Er is dus een kleine samenhang tussen het contact met mensen met een andere etnische groep en hoe divers de wijk is wat betreft etniciteit. Dit kan deels worden verklaard doordat mensen vaker in contact komen met andere etnische groepen wanneer ze in een etnisch diverse wijk wonen. Tot slot zijn er ook veel variabelen met bijna geen samenhang, bijvoorbeeld tussen inkomen en etnische heterogeniteit in een wijk. Hier was een grotere samenhang verwacht, omdat mensen met meer geld makkelijk kunnen kiezen waar ze willen wonen en dus allemaal bij elkaar zouden kunnen gaan wonen, waardoor de wijk niet divers is wat betreft etniciteit.

Tabel 3: Tabel met samenhangende maten van alle variabelen in het onderzoeksmodel

	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.
1. Voorkeur voor de PVV	-	**0.179 ^c	**0.110 ^c	**0.138 ^c	** -0.224^a	**0.128 ^a	0.161 ^c	0.177 ^a
2. Etnische heterogeniteit		-	**0.198 ^a	0.004 ^a	0.214 ^c	0.006 ^a	0.017 ^a	**0.063 ^a
3. Contact_c			-	**0.141 ^a	0.161 ^c	0.026 ^a	0.153 ^a	0.005 ^a
4. Inkomen_c				-	0.425 ^c	0.138 ^c	0.580 ^a	0.006 ^a
5. Opleidingsniveau					-	0.022 ^a	0.378 ^c	0.173 ^b
6. Geslacht						-	0.035 ^a	0.003 ^a
7. Leeftijd							-	**0.106 ^a
8. Vertrouwen in de politiek								-

** Significant op 0.01 *significant op 0.05; ^a Pearson correlatie; ^b Cramer's V; ^c correlatie op basis van ANOVA

4.3 Evaluatie van het model

Om de statistische validiteit van het onderzoek te garanderen, moet er bij een logistische regressie analyse voldaan worden aan onafhankelijke waarnemingen. De selectie van de data was niet helemaal willekeurig, omdat er een poging gedaan is om de representativiteit van verschillende etnische groepen te vergroten. Echter, de steekproeftrekking binnen deze groep is volledig willekeurig gedaan. Daarom lijkt dit geen schending van de assumptie. Daarnaast heeft dit onderzoek een multilevel-structuur. Dit houdt in dat burens dezelfde waarde kunnen hebben op een variabele gemeten op buurtniveau. De waarnemingen zijn dan afhankelijk van elkaar.

Verder mag er geen sprake zijn van multicollineariteit, omdat er dan twee variabelen te veel met elkaar samenhangen. De samenhang tussen twee variabelen is te hoog wanneer de VIF scores hoger zijn dan 4. In tabel 4 is te zien dat er geen sprake is van multicollineariteit, want alle VIF scores zijn kleiner dan 2.

Tot slot waren er een aantal uitbijters, maar deze zijn niet uit de analyses verwijderd, omdat ze geen grote invloed hebben op de resultaten. Een uitgebreide beschrijving van de assumpties is te lezen in bijlage 3.

4.4 Hypothese toetsing

Tabel 4 geeft de resultaten van de logistische regressieanalyse met wel of geen voorkeur voor de PVV als afhankelijke variabele. In het eerste model zijn alleen de controle variabelen leeftijd, geslacht, opleidingsniveau en vertrouwen in de politiek meegenomen. In model 1 zijn de hellingen van de controle variabelen allemaal negatief en significant; leeftijd ($b = -0.035$; $OR = 0.965$; $p < 0,001$), geslacht ($b = -0.747$; $OR = 0.474$; $p < 0.001$), opleidingsniveau ($b = -0.858$; $OR = 0.424$; $p < 0.001$) en vertrouwen in de politiek ($b = -1.503$; $OR = 0.222$; $p = 0.001$). Daardoor zijn de log-odds allemaal kleiner dan 1. Dit houdt in dat wanneer deze variabelen met 1 stap toenemen, de odds dat er een voorkeur is voor de PVV kleiner wordt. Oftewel, de kans op een voorkeur voor de PVV wordt kleiner bij oudere mensen, hoger opgeleiden, vrouwen en mensen met vertrouwen in de politiek.

Hypothese 2 stelt dat een hoger mate van de etnische heterogeniteit in een wijk leidt tot meer mensen met een voorkeur voor de PVV in die wijk. Deze hypothese kan worden beantwoord aan de hand van model 2. In model 2 heeft etnische heterogeniteit een negatieve helling ($b = -0.036$; $OR = 0.965$; $p = 0.005$). Dit betekent dat wanneer etnische heterogeniteit in een wijk daalt, de odds op de voorkeur voor de PVV met 0.965 vermenigvuldigd wordt, gecontroleerd voor leeftijd, geslacht, opleidingsniveau en vertrouwen in de politiek. Omgerekend naar kansen houdt dit in dat iemand die in een wijk woont waarvan 20% van de mensen een niet-westerse afkomst heeft, de kans om een

voorkeur te hebben voor de PVV 0.57 is. Voor iemand die in een wijk woont met 50% etnische heterogeniteit in de wijk, is de kans om een voorkeur voor de PVV te hebben 0.31. Voor iemand met 80% etnische heterogeniteit in de wijk is de kans 0.13. Dit geeft aan dat er een negatief verband is tussen etnische heterogeniteit en de voorkeur voor de PVV; de voorkeur voor de PVV neemt af, naarmate etnische heterogeniteit in een wijk toeneemt. In dit model is dus geen bewijs gevonden voor hypothese 2.

In model 3 worden de modererende variabelen toegevoegd aan het model om in model 4 en 5 het interactie effect te kunnen toevoegen. In model 4 wordt de tweede hypothese getoetst: Dit wordt gedaan door de interactie met etnische heterogeniteit en inkomen aan het model toe te voegen. De helling is positief ($b = 0.002$; $OR = 1.000$; $p = 0.789$). In model 4 is wordt de *deviance* een beetje kleiner ($deviance = 985.103$, $X^2 = 0.071$, $p = 0.790$, $df = 2$). De modelfit is dus maar een klein beetje beter dan in model 3. De Hosmer-Lemeshowtoets is 6.748 ($df = 8$, $p = 0.564$). De p-waarde is niet significant en dit betekent dus dat er geen indicatie dat model 4 niet goed bij de data past. Er is gebleken dat het effect van etnische heterogeniteit op een voorkeur voor de PVV een klein beetje wordt versterkt door inkomen, maar dit is niet significant. Er is dus geen bewijs gevonden voor de tweede hypothese.

Tot slot stelt de derde hypothese dat het effect van etnische heterogeniteit in een wijk op een voorkeur voor de PVV verzwakt wordt naarmate er meer contact is tussen een Nederlander en iemand met een andere etniciteit. Deze hypothese wordt getoetst door het interactie met etnische heterogeniteit en contact toe te voegen. De derde hypothese wordt niet ondersteund. Er is namelijk geen bewijs gevonden dat het effect van etnische heterogeniteit op een voorkeur voor de PVV wordt beïnvloed door contact ($b = 0.006$; $OR = 1.006$; $p = 0.412$). Daarnaast is de deviance van model 5 vrijwel gelijk aan de deviance van model 4 ($deviance = 984.456$, $X^2 = 0.647$, $p = 0.421$, $df = 1$). De deviance daalt weinig dus de modelfit wordt niet veel beter wanneer de interactie tussen etnische heterogeniteit en contact wordt toegevoegd. Verder is in de classificatietabel te zien dat het model 90.2% goed kan voorspellen. Hiervan kan het model voor 3.5% goed voorspellen dat iemand wel een voorkeur heeft voor de PVV en voor 99.6% goed voorspellen wanneer iemand geen voorkeur voor de PVV heeft. Dit model kan dus niet goed voorspellen wanneer iemand wel een voorkeur heeft voor de PVV.

Tabel 4: Logistische regressieanalyse met PVV als afhankelijke vari

	Model 1			Model 2			Model 3			Model 4			Model 5			VIF
	B (se)	Odds-ratio	P	B (se)	Odds-ratio	P	B (se)	Odds-ratio	P	B (se)	Odds-ratio	P	B	Odds-ratio	P	VIF
Constante	1.117 (0.329)	3.055	0.001	1.018 (0.331)	2.767	0.002	1.245 (0.441)	3.474	0.005	1.238 (0.442)	3.447	0.005	1.226 (0.443)	3.407	0.006	
Leeftijd	-0.035 (0.009)	0.965	<0.001	-0.036 (0.009)	0.965	<0.001	-0.042 (0.012)	0.959	<0.001	-0.041 (0.012)	0.960	<0.001	-0.042 (0.012)	0.959	<0.001	1.523
Vrouw	-0.747 (0.173)	0.474	<0.001	-0.733 (0.173)	0.480	<0.001	-0.746 (0.174)	0.474	<0.001	-0.745 (0.174)	0.475	<0.001	-0.753 (0.174)	0.471	<0.001	1.007
Opleidingsniveau	-0.858 (0.121)	0.424	<0.001	-0.820 (0.122)	0.441	<0.001	-0.849 (0.127)	0.428	<0.001	-0.849 (0.127)	0.428	<0.001	-0.843 (0.127)	0.430	<0.001	1.253
Vertrouwen Politiek	-1.503 (0.233)	0.222	<0.001	-1.506 (0.234)	0.222	<0.001	-1.511 (0.234)	0.221	<0.001	-1.513 (0.234)	0.220	<0.001	-1.513 (0.234)	0.220	<0.001	1.051
Etnische heterogeniteit_c				-0.036 (0.013)	0.965	0.005	-0.032 (0.013)	0.969	0.014	-0.031 (0.013)	0.969	0.017	-0.034 (0.014)	0.967	0.012	1.127
Inkomen_c							0.028 (0.079)	1.029	0.720	0.032 (0.081)	1.033	0.688	0.034 (0.081)	1.035	0.674	1.689
Contact_c							-0.094 (0.061)	0.910	0.122	-0.094 (0.061)	0.910	0.122	-0.087 (0.061)	0.916	0.155	1.099
Etnische heterogeniteit X Inkomen										0.002 (0.009)	1.002	0.789	0.003 (0.008)	1.003	0.698	1.043
Etnische heterogeniteit X Contact													0.006 (0.007)	1.006	0.412	1.108
Deviance	997.236			987.847			985.174			985.103			984.456			
X ² -toets	176.000		<0.001	9.390		0.002	2.673		0.263	0.071		0.790	0.647		0.421	
Hosmer-Lemeshow toets	14.453		0.071	7.324		0.502	9.280		0.319	6.748		0.564	7.365		0.498	
% correct voorspeld n	90.1			90.1			90.1			90.1			90.2			
	1814			1814			1814			1814			1814			

5. Conclusie en discussie

In dit onderzoek wordt antwoord gegeven op de vraag: "In hoeverre is de etnische heterogeniteit in een wijk van invloed op de voorkeur voor de PVV?" De afgelopen jaren is er veel discussie rondom immigratie en neemt de onvrede over het immigratiebeleid toe. Nederlanders voelen zich bijvoorbeeld niet op hun gemak wanneer ze naast mensen met een andere etniciteit wonen. Rechts-populistische partijen worden onder andere door hun anti-immigratiepolitiek steeds populairder. Het is daarom erg interessant om te onderzoeken of de etnische heterogeniteit in een wijk invloed heeft op een voorkeur voor de PVV. Daarnaast is er nog steeds veel discussie over de contact theorie en de ethnic competition theory. De mate waarin mensen van verschillende etnische groepen contact met elkaar hebben en de sociaal economische status van mensen, zouden invloed kunnen hebben op de voorkeur voor de PVV.

De eerste hypothese is: *"hoe hoger de etnische heterogeniteit in een wijk, hoe meer PVV stemmers er in die wijk zijn."* Dit werd verwacht omdat sommige Nederlanders bedreiging ervaren op het gebied van een baan, een inkomen en een huis, waardoor er een gevoel van concurrentie tussen bureaus uit een andere etnische groep ontstaat. Deze gevoelens van concurrentie kunnen leiden tot negatieve houding jegens andere etnische groepen en een voorkeur voor een partij met anti-immigratiepolitiek, zoals de PVV. Daarnaast worden andere etnische groepen als bedreiging gezien voor de Nederlandse cultuur. Ze zullen dus eerder stemmen op een partij die de Nederlandse cultuur voorop stelt en minder immigranten wil toelaten.

Voor deze hypothese is geen ondersteuning gevonden, maar er is wel een verband gevonden tussen het hebben van een voorkeur voor de PVV en etnische heterogeniteit in een wijk. Uit de analyse is gebleken dat etnische heterogeniteit in een wijk een negatieve invloed heeft op de voorkeur voor de PVV. Dit houdt in dat de voorkeur voor de PVV afneemt, naarmate de etnische heterogeniteit in een wijk toeneemt en dat een voorkeur voor de PVV toeneemt, naarmate de etnische heterogeniteit afneemt. Dit komt gedeeltelijk overeen met andere onderzoeken. Echter, deze onderzoeken stellen dat er geen lineair verband is tussen etnische heterogeniteit in een wijk en stemmen voor de PVV. Een van die onderzoeken concludeert dat tussen de 30% en 50% etnische heterogeniteit in een wijk leidt tot meer PVV stemmers (Janssen et al., 2019). Uit weer een ander onderzoek blijkt dat de kans dat mensen op de PVV stemmen het grootste is wanneer ze wonen in een wijk met etnische heterogeniteit tussen de 15% en 30% (Savelkoul et al., 2017). Het is dus goed mogelijk dat het verband tussen etnische heterogeniteit en een voorkeur voor de PVV niet lineair is.

Een verklaring voor dit negatieve verband zou kunnen zijn dat Nederlanders die op de PVV stemmen in een informatiebubbel leven (Nieuwbeerta & Flap, 2000; Pettigrew & Tropp, 2008). De vooroordelen die de mensen hebben over vluchtelingen en immigranten, worden door hun burens bevestigd. Daarnaast is het ook mogelijk dat Nederlanders die in een etnisch heterogene wijk wonen minder in een informatiebubbel leven (Nieuwbeerta & Flap, 2000). Ze leven bijvoorbeeld in een sociale bubbel waarin positiever wordt gedacht over immigratie. Binnen de groep mensen waarmee ze omgaan, wordt minder negatieve informatie gegeven over vluchtelingen en immigranten, waardoor ze minder geneigd zijn om op een anti-immigratiepartij te stemmen (Nieuwbeerta & Flap, 2000). Het zou dus voor vervolgonderzoek interessant zijn om te onderzoeken of mensen binnen het sociale netwerk de mening over andere etnische groepen en de politieke voorkeur kunnen beïnvloeden.

Een beperking die bij deze hypothese optreedt, is dat het effect van etnische heterogeniteit op de PVV ook andersom kan zijn. Mensen kunnen namelijk zelf kiezen in welke wijk ze willen wonen. Het zou dus kunnen dat Nederlanders met een voorkeur voor de PVV in een wijk gaan wonen waar vooral veel Nederlanders wonen, zodat ze geen contact hebben met andere etnische groepen. Daarnaast heeft dit onderzoek een multilevel-structuur. Dit houdt in dat data van verschillende niveaus, zoals het individuele- en het buurniveau, in een dataset zijn gezet, zodat meerdere niveaus in dezelfde analyse kunnen worden opgenomen. Alle burens hebben bijvoorbeeld hetzelfde percentage niet-westerse migranten in hun wijk en dus dezelfde waarde op etnische heterogeniteit. De resultaten zijn dus niet alleen afhankelijk van het individu, maar ook van wat er op wijkniveau speelt, dit heet geneste data. Omdat de data afhankelijk zijn van elkaar, kan de standaardfout verkeerd geschat worden, waardoor er vaker significante resultaten op buurniveau ontstaan. Dit kan dus het geval zijn bij etnische heterogeniteit.

De tweede hypothese is: het positieve effect van etnische heterogeniteit in een wijk op de voorkeur voor de PVV wordt versterkt, naarmate iemand een lagere SES heeft. Dit werd verwacht omdat andere etnische groepen door verschillen wat betreft sociaal economische status in de wijk als bedreiging kunnen worden gezien voor de eigen welvaart en andere schaarse middelen, zoals banen en huizen. Dit kan leiden tot vijandigheid tussen verschillende Nederlanders en andere etnische groepen en zicht uiten in steun aan populistische partijen, zoals de PVV.

Voor deze hypothese is geen bewijs gevonden. Een mogelijke verklaring voor het ontbreken van een significant effect is dat het aantal mensen met een voorkeur voor de PVV redelijk klein is. Het is daardoor lastig om goede voorspellingen over mensen met een voorkeur voor de PVV te doen. Met 2556 mensen lijkt dit onderzoek een grote steekproef te hebben, maar hiervan zijn er 213 mensen met een voorkeur voor de PVV. Ongeveer 10% van de Nederlanders in dit onderzoek heeft dus een

voorkeur voor de PVV. Dit onderzoek is gehouden bij mensen van 15 tot 45 jaar oud. Het is dus erg lastig om een generalisatie te maken naar de leeftijdsgroep die ouder is dan 45. Mensen met een oudere leeftijd stemmen vaker op rechtse partijen (Milner, 2021) en zullen dus waarschijnlijk vaker op de PVV stemmen. Dit komt onder andere doordat ouderen minder gewend zijn om in een multiculturele samenleving te wonen dan jongeren. Jongeren hebben daarentegen vaker interetnische contacten (Savelkoul, 2011) en zijn dit dus meer gewend. Hierdoor hebben ouderen minder kennis over andere culturen en minder begrip voor andere etnische groepen.

Ook is er mogelijk sprake van een selectieve non-respons. Hoger opgeleiden zijn vaker oververtegenwoordigd in onderzoek, maar stemmen minder vaak op de PVV (Savelkoul et al., 2017). Het is dus mogelijk dat er in dit onderzoek een kleinere groep een voorkeur heeft voor de PVV, omdat er meer hoger opgeleiden mee hebben gedaan aan dit onderzoek. Echter, er is veel moeite gedaan om respondenten te benaderen en hierdoor is er een kleine non-respons. Doordat er een uitgebreide dataset en een kleine non-respons is, kan er vanuit gegaan worden dat alle bevolkingsgroepen, met een leeftijd tussen de 15 en 45 jaar, in het onderzoek zijn meegenomen. Hierdoor zullen de resultaten representatief zijn voor het grootste deel van de bevolking en zijn de resultaten van het onderzoek betrouwbaar.

De derde hypothese is: het positieve effect van etnische heterogeniteit in een wijk op de voorkeur voor de PVV wordt minder sterk, naarmate er meer contact is tussen verschillende etnische groepen in een wijk. Dit werd verwacht omdat contact met mensen van een andere etnische groep kan leiden tot een positievere houding naar andere etnische groepen. Dit komt doordat er meer kennis en begrip over de cultuur is, waardoor er minder angst is voor deze groepen. Het contact met andere etnische groepen binnen een wijk zou ervoor kunnen zorgen dat iemand niet op de PVV stemt, omdat dit een anti-immigratiepartij is. Er is geen bewijs gevonden voor dit effect. Ook dit kan het gevolg zijn van een kleine groep Nederlanders in dit onderzoek die een voorkeur heeft voor de PVV. Tot slot is dit onderzoek meer dan tien jaar geleden uitgevoerd en daarom moeilijk te generaliseren naar de huidige situatie, omdat er bijvoorbeeld veel meer partijen zijn bijgekomen. Naast de PVV, krijgen FVD en Ja21 een steeds grotere rol. Deze partijen spreken zich ook uit voor minder immigratie en het behoud van de Nederlandse cultuur. Echter is de PVV anti-islamitisch en op sociaaleconomisch gebied is de partij wat linkser, terwijl FVD en Ja21 zich niet anti-islamitisch uitspreken en sociaaleconomisch meer rechts zijn. Toch is het mogelijk dat een deel van de PVV stemmers uit dit onderzoek nu op FVD zou stemmen. Daarnaast stemden veel mensen in dit onderzoek op de PvdA. Deze stemmen zijn nu ook verdeeld over veel andere partijen, waardoor er waarschijnlijk andere resultaten zouden op treden. Het is dus aan te raden om dit onderzoek opnieuw op te zetten en niet te focussen op de PVV, maar ook op andere nieuwe rechtse partijen. Dat dit onderzoek al meer dan

tien jaar geleden is uitgevoerd, neemt niet weg dat er een significant verband is tussen etnische heterogeniteit en een voorkeur voor de PVV. Dit betekent dat de gevonden negatieve relatie te generaliseren is naar de Nederlandse bevolking. In Nederland leidt een etnisch heterogene wijk dus tot minder mensen met een voorkeur voor de PVV. Op basis van de literatuur zou dit kunnen komen doordat er meer kennis en begrip is, doordat Nederlanders minder angst hebben voor het verlies van de cultuur en doordat er minder gevoelens van concurrentie zijn. Aangezien het moeilijk is om wijken meer etnisch divers te maken, moet er op een andere manier een oplossing gevonden worden. Dit zou bijvoorbeeld kunnen door buurtcentra op te richten. Vervolgens kunnen er speciale dagen worden georganiseerd waarbij kinderen en mensen uit verschillende wijken bij elkaar langs mogen komen. Hierdoor komen homogene wijken in contact met andere etnische groepen. Dit kan ervoor zorgen dat kinderen en mensen over andere culturen leren en de gevoelens van bedreiging wegnemen. Op deze manier zullen hopelijk meer mensen de multiculturele samenleving als voordeel zien. Aangezien er de komende jaren nog meer vluchtelingen en immigranten naar Nederland zullen komen, moeten we naar een oplossing zoeken. Niet 'minder Marokkanen', maar meer kennis over de mensen die hun land hebben verlaten om in Nederland te komen wonen!

Literatuurlijst

Centraal Bureau voor de Statistiek. (2017). *Opleiding*. Geraadpleegd op <https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2017/50/lager-opgeleiden-minder-gezond-en-tevreden/opleiding>

Centraal bureau voor de statistiek. (2022). Hoeveel mensen met een migratieachtergrond wonen in Nederland? Geraadpleegd op <https://www.cbs.nl/nl-nl/dossier/dossier-asiel-migratie-en-integratie/hoeveel-mensen-met-een-migratieachtergrond-wonen-in-nederland->

Gidron, N & Mijs, J.J.B. (2019). Do Changes in Material Circumstances Drive Support for Populist Radical Parties? Panel Data Evidence from the Netherlands during the Great Recession, 2007–2015, *European Sociological Review*, 35(5), 637–650.

<https://doi.org/10.1093/esr/jcz023>

Gundelach, B., & Freitag, M. (2013). Neighbourhood Diversity and Social Trust: An Empirical Analysis of Interethnic Contact and Group-specific Effects. *Urban Studies*, 51(6), 1236–1256.

<https://doi.org/10.1177/0042098013495578>

Janssen, H. J., Van Ham, M., Kleinepiers, T., & Nieuwenhuis, J. (2019). A Micro-Scale Approach to Ethnic Minority Concentration in the Residential Environment and Voting for the Radical Right in The Netherlands. *European Sociological Review*, 35(4), 552–566.

<https://doi.org/10.1093/esr/jcz018>

Meer, T. V. D., & Tolsma, J. (2014). Ethnic Diversity and Its Effects on Social Cohesion. *Annual Review of Sociology*, 40(1), 459–478. <https://doi.org/10.1146/annurev-soc-071913-043309>

Milner, H. V. (2021). Voting for Populism in Europe: Globalization, Technological Change, and the Extreme Right. *Comparative Political Studies*, 54(13), 2286–2320.

<https://doi.org/10.1177/0010414021997175>

Nieuwbeerta, P., & Flap, H. (2000). Krusing van sociale kringen en politieke keuze. De invloed van de sociale samenstelling van persoonlijke netwerken op stemgedrag. *Mens en Maatschappij*, 75(1). 40-61.

- Nieuwenhuis, J., Völker, B., & Flap, H. (2013). "A Bad Neighbour Is as Great a Plague as a Good One Is a Great Blessing": On Negative Relationships between Neighbours. *Urban Studies*, *50*(14), 2904–2921. <https://doi.org/10.1177/0042098013482508>
- Osborn, H. J., Sosa, N., & Rios, K. (2019). Perceiving demographic diversity as a threat: Divergent effects of multiculturalism and polyculturalism. *Group Processes & Intergroup Relations*, *23*(7), 1014–1031. <https://doi.org/10.1177/1368430219880606>
- Pettigrew, T. F., & Tropp, L. R. (2008). How does intergroup contact reduce prejudice? Meta-analytic tests of three mediators. *European Journal of Social Psychology*, *38*(6), 922–934. <https://doi.org/10.1002/ejsp.504>
- Savelkoul, M., Scheepers, P., Tolsma, J., & Hagendoorn, L. (2011). Anti-Muslim Attitudes in The Netherlands: Tests of Contradictory Hypotheses Derived from Ethnic Competition Theory and Intergroup Contact Theory, *European Sociological Review*, *27*(6), 741–758. <https://doi.org/10.1093/esr/jcq035>
- Savelkoul, M., Laméris, J., & Tolsma, J. (2017). Neighbourhood Ethnic Composition and Voting for the Radical Right in The Netherlands. The Role of Perceived Neighbourhood Threat and Interethnic Neighbourhood Contact, *European Sociological Review*, *33*(2), 209–224. <https://doi.org/10.1093/esr/jcw055>
- Tolsma, J., Kraaykamp, G., de Graaf, P.M., Kalmijn, M., & Monden, C.W.S. (2014). The Netherlands Longitudinal Lifecourse Study (NELLS, Panel). Radboud University Nijmegen, Tilburg University & University of Amsterdam, Netherlands.
- Van Assche, J. (2019). Ethnic Diversity, Ideological Climates, and Intergroup Relations: A Person × Context Approach. *Psychologica Belgica*, *59*(1), 33–49. <https://doi.org/10.5334/pb.465>
- Van Assche, J., Dhont, K., Van Hiel, A., & Roets, A. (2018). Ethnic Diversity and Support for Populist Parties. *Social Psychology*, *49*(3), 182–189. <https://doi.org/10.1027/1864-9335/a000340>

Van der Waal, J., De Koster, W., & Achterberg, P. (2013). Ethnic Segregation and Radical Right-Wing Voting in Dutch Cities. *Urban Affairs Review*, 49(5), 748–777.

<https://doi.org/10.1177/1078087412473067>

Van Wijk, D., Bolt, G., & Johnston, R. (2018). Contextual Effects on Populist Radical Right Support: Consensual Neighbourhood Effects and the Dutch PVV. *European Sociological Review*, 35(2), 225–238. <https://doi.org/10.1093/esr/jcy049>

Voerman, G. (1996). De ledentallen van politieke partijen, 1945-1995. *Jaarboek 1995 Documentatiecentrum Nederlandse Politieke Partijen*, 192-206.

Bijlage 1

In dit onderzoek wordt antwoord gegeven op de onderzoeksvraag door het doen van een binaire logistische regressie. In deze bijlage is beschreven hoe de originele variabelen eruit zien. In de beschrijving van de originele variabelen zijn alle respondenten meegenomen. Vervolgens wordt beschreven hoeveel missende waarden er zijn en wat er met de missende waarden wordt gedaan. Tot slot wordt beschreven hoe de variabelen zijn getransformeerd. Nadat de variabelen zijn aangepast, wordt de verdeling van de nieuwe variabele gegeven.

Bij de beschrijving van de nieuwe variabelen worden niet meer alle respondenten meegenomen, omdat dit onderzoek gaat over het hebben van wel of geen voorkeur voor de PVV van Nederlanders. Er wordt daarom een nieuwe dataset aangemaakt met alleen Nederlanders. Dit is gedaan door alle respondenten die een 8 (Nederlands) scoren op etniciteit een 1 te geven. Dit is te zien in de eerste syntax. Alle overige scores worden een 0. Dit houdt dus in dat alle Nederlanders een 1 krijgen. Vervolgens wordt er een nieuwe dataset gemaakt voor Nederlanders door te selecteren op alle mensen die een 1 hebben.

Syntax: alleen Nederlanders nodig voor steekproef.

```
RECODE w1cethnic (9=1) (Lowest thru 8=0) INTO Nederlands.  
VARIABLE LABELS Nederlands 'Wel of niet Nederlandse herkomst'.  
EXECUTE.  
FREQUENCIES VARIABLES=Nederlands  
  /HISTOGRAM  
  /ORDER=ANALYSIS.
```

Syntax: nieuwe dataset met alleen Nederlanders.

```
DATASET COPY New.  
DATASET ACTIVATE New.  
FILTER OFF.  
USE ALL.  
SELECT IF (Nederlands = 1).  
EXECUTE.
```

1.1 Etnische heterogeniteit, oorspronkelijke variabele

In *tabel 5* wordt de beschrijvende statistiek en de scheefheid van etnische heterogeniteit in een wijk weergegeven. De skewness is 1.587. Een positieve waarde betekent dat er een ophoping van de waarden is aan de linkerkant. Dit is ook te zien in *figuur 2*, etnische heterogeniteit heeft een rechtsscheve verdeling. De meeste wijken hebben een percentage van niet westerse migranten tussen de 0 en de 50. Dit is ook te zien bij de kwartielen in *tabel 5*: de eerste 25% van de wijken heeft 5% niet-westerse migranten, de eerste 50% van de wijken heeft 13% niet-westerse migranten en de eerste 75% van de wijken heeft 24% niet-westerse migranten. Dit houdt dus in dat ongeveer driekwart van de wijken in de dataset niet meer dan 25% niet-westerse migranten heeft. Het hoogste percentage niet westerse migranten in een wijk is 85%. Aangezien deze variabele is toegevoegd op basis van data van het CBS, is deze variabele niet veranderd.

Tabel 5: beschrijvende statistiek etnische heterogeniteit in een wijk

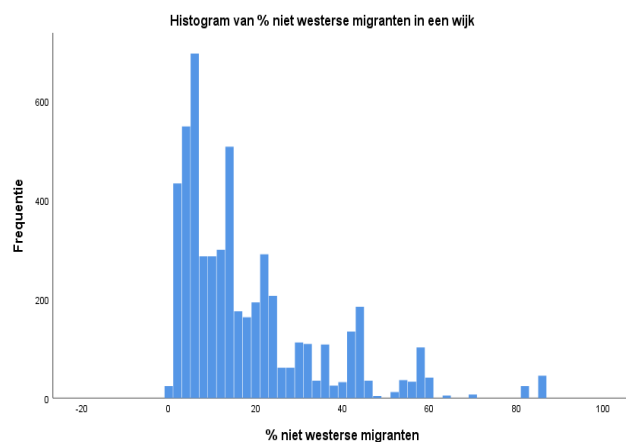
Statistics

w1cdistrict2009P_N_W_AL % Non-

Western ethnic origin

N	Valid	5310
	Missing	2
Mean		17,64
Median		13,00
Std. Deviation		16,426
Skewness		1,587
Std. Error of Skewness		,034
Kurtosis		2,641
Std. Error of Kurtosis		,067
Minimum		0
Maximum		85
Percentiles	25	5,00
	50	13,00
	75	24,00

Figuur 2: % niet westerse migranten

Syntax: etnische heterogeniteit in een wijk

```
FREQUENCIES VARIABLES=w1cdistrict2009P_N_W_AL
```

```
/NTILES=4
```

```
/STATISTICS=STDDEV MINIMUM MAXIMUM MEAN MEDIAN SKEWNESS SESKEW KURTOSIS SEKURT
```

```
/HISTOGRAM
```

```
/ORDER=ANALYSIS.
```

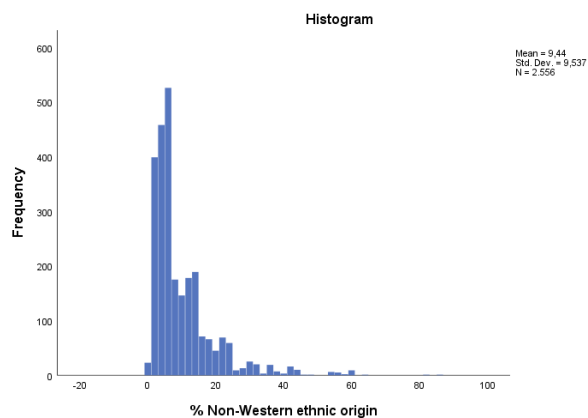
1.2 Etnische heterogeniteit in een wijk onder Nederlanders

In *figuur 3* is te zien dat de meeste Nederlanders in wijken wonen met tussen de 0 en 10 procent etnische heterogeniteit. Dit is ook te zien aan de kwartielen in *tabel 6*: 75% van de Nederlanders woont in een wijk met niet meer dan 13% etnische heterogeniteit. De percentages boven de 60 zijn zelfs bijna helemaal verdwenen als er alleen naar de data van Nederlanders wordt gekeken.

Tabel 6: beschrijvende statistiek
etnische heterogeniteit in een wijk

Statistics		
Etnischediversiteit % Non-Western ethnic origin		
N	Valid	2556
	Missing	0
Mean		9,44
Median		6,00
Std. Deviation		9,537
Skewness		2,513
Std. Error of Skewness		,048
Minimum		0
Maximum		85
Percentiles	25	4,00
	50	6,00
	75	13,00

Figuur 3: % niet-westerse migranten

Syntax: frequentieverdeling en histogram etnische heterogeniteit in een wijk onder Nederlanders

FREQUENCIES VARIABLES=Etnischediversiteit

/NTILES=4

/STATISTICS=STDDEV MINIMUM MAXIMUM MEAN MEDIAN SKEWNESS SESKEW

/HISTOGRAM

/ORDER=ANALYSIS.

1.3 Politieke voorkeur

In *tabel 7* is te zien dat 237 mensen een voorkeur hebben voor de PVV. Het grootste deel van de mensen heeft een voorkeur voor de PvdA, want zoals te zien is in *tabel 8*, is de modus 2. Echter, dit is niet van belang voor het onderzoek en daarom zullen alle scores op andere partijen dan de PVV worden samengevoegd. In *tabel 8* is ook te zien dat de standaarddeviatie 11.351 is. Dit houdt in dat er een grote spreiding is op politieke voorkeur. De standaarddeviatie wordt waarschijnlijk beïnvloed door de 1247 mensen die de score 30 hebben ingevuld, wat betekent dat ze een andere voorkeur hadden dan voor de politieke partijen die in deze lijst staan.

Tabel 7: frequentietabel van politieke voorkeur

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1 cda	476	9,0	9,0	9,0
	2 pvda	1442	27,1	27,2	36,1
	3 sp	496	9,3	9,3	45,5
	4 vvd	459	8,6	8,6	54,1
	5 wilders (pvv, partij voor de vrijheid)	237	4,5	4,5	58,6
	6 groenlinks	336	6,3	6,3	64,9
	7 christen unie	110	2,1	2,1	67,0
	8 d66	348	6,6	6,6	73,5
	9 sgp	61	1,1	1,1	74,7
	10 pvdd (partij voor de dieren)	76	1,4	1,4	76,1
	11 groep verdonk/trots op nederland	23	,4	,4	76,5
	30 anders, namelijk ... (wilt u dit hieronder invullen)	1247	23,5	23,5	100,0
Total	5311	100,0	100,0		
Missing	System	1	,0		
Total		5312	100,0		

Tabel 8 beschrijvende statistiek politieke voorkeur

Statistics

w1fa66 naar welke politieke partij
gaat uw voorkeur uit?

N	Valid	5311
	Missing	1
Mode		2
Std. Deviation		11,351
Minimum		1
Maximum		30

Syntax politieke voorkeur:

```
FREQUENCIES VARIABLES=w1fa66  
/STATISTICS=STDDEV MINIMUM MAXIMUM MODE  
/HISTOGRAM  
/ORDER=ANALYSIS.
```

1.4 Dummyvariabele voor PVV

Om erachter te komen of etnische heterogeniteit in een wijk invloed heeft op het hebben van een voorkeur voor de PVV of geen voorkeur voor de PVV, is er een dummyvariabele gemaakt met de naam PVV. Bij de nieuwe variabele PVV houdt een score van 0 in dat mensen geen voorkeur hebben voor de PVV en een score van 1 houdt in dat mensen wel een voorkeur hebben voor de PVV.

Hoe de dummyvariabele is gemaakt, is te zien in de syntax hieronder. Mensen die een score van 5 hadden, krijgen een 1 op de PVV omdat dit betekent dat ze wel een voorkeur hebben voor de PVV. Alle mensen met een andere score op politieke voorkeur krijgen een 0 op PVV.

Syntax: dummyvariabele PVV

*dummy variabele die aangeeft of iemand op de PVV heeft gestemd (PVV=1) of niet (PVV=0) voor Wave 1.

```
RECODE w1fa66 (30=SYSMIS) (5=1) (Lowest thru 4=0) (6 thru 11=0) INTO PVV1.
```

```
VARIABLE LABELS PVV1 'voorkeur voor de PVV'.
```

```
EXECUTE.
```

Syntax: frequentietabel en beschrijvende statistiek PVV

```
FREQUENCIES VARIABLES=PVV  
  
/STATISTICS=MINIMUM MAXIMUM  
  
/ORDER=ANALYSIS
```


1.5 Verdeling PVV

In *tabel 9* is te zien dat de modus 0 is, dit betekent dat de meeste mensen geen voorkeur hebben voor de PVV. De standaarddeviatie is 0.206, dit is met een minimum van 0 en een maximum van 1 een logische waarde, omdat de spreiding dus niet al te groot kan zijn. In *tabel 10* is te zien dat nog steeds 237 mensen een voorkeur voor de PVV hebben en 5075 mensen hebben geen voorkeur voor de PVV. De score 30 (een andere voorkeur) is ook mee genomen in deze frequentietabel, waardoor veel mensen (5075) een score van 0 hebben. Omdat we niet weten of deze mensen een voorkeur voor een andere partij hadden of helemaal geen voorkeur, is er een variabele gemaakt waarin de scores boven de 11 op missing zijn gezet, deze variabele is PVV genoemd.

Tabel 9: beschrijvende statistiek

voorkeur voor de PVV

Statistics

PVV voorkeur voor de PVV in
Wave 1

N	Valid	Missing
	5312	0
Mode		,00
Std. Deviation		,20648
Minimum		,00
Maximum		1,00

Tabel 10:

PVV voorkeur voor de PVV in Wave 1

	Valid	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	,00	5075	95,5	95,5	95,5
	1,00	237	4,5	4,5	100,0
Total		5312	100,0	100,0	

frequentietabel voorkeur voor de PVV

Syntax: beschrijvende statistiek en frequentietabel PVV (scores 12 t/m 30 als missings)

```
FREQUENCIES VARIABLES=PVV
/STATISTICS=STDDEV MINIMUM MAXIMUM MODE
/HISTOGRAM
/ORDER=ANALYSIS.
```

1.6 Verdeling PVV met alleen Nederlanders in de data

In *tabel 11* is te zien dat er 452 missende cases zijn. Deze missende cases zijn te verklaren door de score 30. Deze score is bij het maken van de variabele PVV op missing gezet. Op de variabele van politieke voorkeur zijn er 1247 mensen die de score 30 ingevuld hebben. Dit betekent dat mensen een andere politieke voorkeur hebben dan de mogelijke opties. Wanneer alleen geselecteerd wordt op Nederlanders, blijven er dus nog 452 mensen over met een andere politieke voorkeur dan ze konden aangeven. Verder is te zien dat 1891 Nederlanders een voorkeur hebben voor een andere partij dan de PVV en 213 Nederlanders hebben een voorkeur voor de PVV.

Tabel 11: frequentietabel voorkeur voor de PVV onder Nederlanders

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	.00 geen voorkeur PVV	1891	74,0	89,9	89,9
	1,00 voorkeur voor de PVV	213	8,3	10,1	100,0
	Total	2104	82,3	100,0	
Missing	System	452	17,7		
Total		2556	100,0		

1.7 Sociaal economische status (SES), oorspronkelijke verdeling

In *tabel 12 en 13* is te zien dat de meeste mensen een score hebben van 5, dit betekent dat ze tussen de €1000 en €1499 per maand verdienen. Wat opvallend is, is dat er 597 mensen een score hebben van 99 wat betekent dat mensen het niet weten of niet willen zeggen. Dit is ook te zien in *grafiek 4*. Daarnaast is in *tabel 12* te zien dat het gemiddelde van inkomen 16.55 is. Op een schaal van 1 tot en met 16 is dit eigenlijk te hoog. Dit komt doordat het gemiddelde beïnvloed wordt door de 597 mensen die een score van 99 hebben ingevuld. Ook de standaarddeviatie wordt hierdoor beïnvloed, deze is 29.488. De grote spreiding komt doordat alle 16 inkomenscategorieën zijn ingevuld, maar vooral doordat de score 99 vaak ingevuld is. Om deze reden zal de score 99 op missing worden gezet.

Tabel 12: frequentietabel van inkomen, oftewel SES

w1fa61 wat is het netto inkomen per maand van u en uw partner samen?

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1 minder dan 150 euro per maand	420	7,9	7,9	7,9
	2 150 - 299 euro per maand	269	5,1	5,1	13,0
	3 300 - 499 euro per maand	226	4,3	4,3	17,2
	4 500 - 999 euro per maand	449	8,5	8,5	25,7
	5 1000 - 1499 euro per maand	698	13,1	13,1	38,8
	6 1500 - 1999 euro per maand	636	12,0	12,0	50,8
	7 2000 - 2499 euro per maand	527	9,9	9,9	60,7
	8 2500 - 2999 euro per maand	481	9,1	9,1	69,8
	9 3000 - 3499 euro per maand	398	7,5	7,5	77,3
	10 3500 - 3999 euro per maand	272	5,1	5,1	82,4
	11 4000 - 4499 euro per maand	143	2,7	2,7	85,1
	12 4500 - 4999 euro per maand	72	1,4	1,4	86,4
	13 5000 - 5499 euro per maand	44	,8	,8	87,3
	14 5500 - 5999 euro per maand	19	,4	,4	87,6
	15 6000 - 6999 euro per maand	18	,3	,3	88,0
	16 7000 euro of meer per maand	42	,8	,8	88,8
	99 weet niet, wil niet zeggen	597	11,2	11,2	100,0
	Total	5311	100,0	100,0	
Missing	System	1	,0		
Total		5312	100,0		

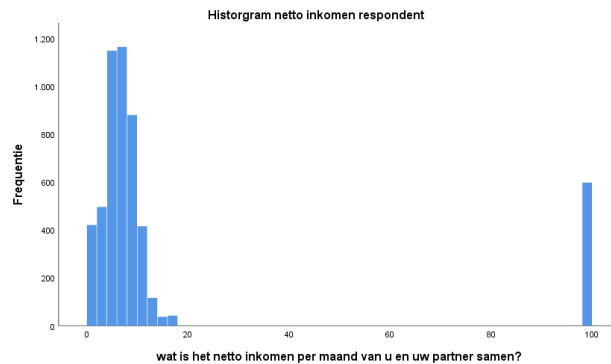
Tabel 13: beschrijvende statistiek inkomen

Statistics

w1fa61 wat is het netto inkomen per maand %1109,/van u en uw partner samen?/van u?/ %11

N	Valid	5311
	Missing	1
Mean		16,55
Median		6,00
Mode		5
Std. Deviation		29,488
Minimum		1
Maximum		99

Figuur 4: histogram van netto inkomen respondent

Syntax: beschrijvende statistiek en frequentietabel SES

```
FREQUENCIES VARIABLES=w1fa61  
/STATISTICS=STDDEV MINIMUM MAXIMUM MEAN MEDIAN MODE  
/HISTOGRAM  
/ORDER=ANALYSIS.
```

1.8 bewerking missende waarden SES

In *tabel 14* is te zien dat er 598 missende cases zijn, de meeste hiervan waren bij de oude variabele van inkomen de score 99. Het klopt dus dat er nu meer missende waarden zijn. Daarnaast is de variabele inkomen continue gemaakt, om het interactie effect later beter te kunnen meten. Hiervoor zijn de middelste waarden van de categorieën genomen, behalve bij de eerste en laatste categorie. De nieuwe variabele met score 99 als system missing en met de middelste waarden van de categorieën heet inkomen_midden. De frequentieverdeling is te zien in *tabel 15*. In *tabel 14* is nu te zien dat het gemiddelde 1921.76 is. Dit is op een schaal van 150 tot 7000 een beter gemiddelde dan het gemiddelde van de oorspronkelijke variabele van inkomen. Dit gemiddelde zit dan in de 6^e categorie (1500-1999 euro per maand). Ook de standaarddeviatie (1392.74) is op een schaal van 150 tot 7000 veel logischer dan de vorige standaarddeviatie. De redelijk grote spreiding komt nu doordat er veel categorieën zijn.

Tabel 14: beschrijvende statistiek inkomen

Statistics

Inkomen_midden midden van de categorieen van inkomen

N	Valid	4714
	Missing	598
Mean		1921,7597
Median		1750,0000
Mode		1250,00
Std. Deviation		1392,73513
Minimum		150,00
Maximum		7000,00

Tabel 15: frequentietabel middelste waarden van inkomen

Inkomen_midden midden van de categorieen van inkomen

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	150,00	420	7,9	8,9	8,9
	225,00	269	5,1	5,7	14,6
	400,00	226	4,3	4,8	19,4
	750,00	449	8,5	9,5	28,9
	1250,00	698	13,1	14,8	43,7
	1750,00	636	12,0	13,5	57,2
	2250,00	527	9,9	11,2	68,4
	2750,00	481	9,1	10,2	78,6
	3250,00	398	7,5	8,4	87,1
	3750,00	272	5,1	5,8	92,8
	4250,00	143	2,7	3,0	95,9
	4750,00	72	1,4	1,5	97,4
	5250,00	44	,8	,9	98,3
	5750,00	19	,4	,4	98,7
	6500,00	18	,3	,4	99,1
	7000,00	42	,8	,9	100,0
	Total		4714	88,7	100,0
Missing	System	598	11,3		
Total		5312	100,0		

Syntax: hercodering van inkomen naar middelste waarden en 99 als system missing

*hercodering inkomen naar midden van de categorieen als waarde.

```
RECODE w1fa61 (99=SYSMIS) (1=150) (2=225) (3=400) (4=750) (5=1250) (6=1750) (7=2250) (8=2750)
(9=3250) (10=3750) (11=4250) (12=4750) (13=5250) (14=5750) (15=6500) (16=7000) INTO
```

Inkomen_midden.

```
VARIABLE LABELS Inkomen_midden 'midden van de categorieen van inkomen'.
```

```
EXECUTE.
```

1.9 verdeling bewerkte variabele SES voor Nederlanders

In *tabel 16* is te zien dat er 247 missende waarden zijn onder Nederlanders. Waarschijnlijk komt dit omdat niet iedereen het fijn vond om zijn/haar inkomen in te vullen. Het gemiddelde onder Nederlanders is 2230.47 euro. Dit gemiddelde is hoger dan met alle respondenten in de data (1921.76). Waarschijnlijk verdienen Nederlanders dus iets meer dan mensen met een niet-Nederlandse afkomst. De standaarddeviatie is op een schaal van 150 tot 7000 redelijk hetzelfde wanneer Nederlanders worden geselecteerd.

Tabel 16: beschrijvende statistiek SES voor Nederlanders

Statistics

Inkomen_midden midden van de categorieen van inkomen

N	Valid	2309
	Missing	247
Mean		2230,4677
Median		2250,0000
Std. Deviation		1488,11716
Minimum		150,00
Maximum		7000,00
Percentiles	25	750,0000
	50	2250,0000
	75	3250,0000

Tabel 17: frequentieverdeling voor Nederlanders van de nieuwe variabele voor SES

Inkomen_midden midden van de categorieen van inkomen

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent	
Valid	150,00	169	6,6	7,3	7,3	
	225,00	136	5,3	5,9	13,2	
	400,00	103	4,0	4,5	17,7	
	750,00	175	6,8	7,6	25,2	
	1250,00	214	8,4	9,3	34,5	
	1750,00	234	9,2	10,1	44,7	
	2250,00	275	10,8	11,9	56,6	
	2750,00	298	11,7	12,9	69,5	
	3250,00	270	10,6	11,7	81,2	
	3750,00	195	7,6	8,4	89,6	
	4250,00	104	4,1	4,5	94,1	
	4750,00	53	2,1	2,3	96,4	
	5250,00	31	1,2	1,3	97,7	
	5750,00	13	,5	,6	98,3	
	6500,00	13	,5	,6	98,9	
	7000,00	26	1,0	1,1	100,0	
	Total		2309	90,3	100,0	
	Missing	System	247	9,7		
Total		2556	100,0			

Syntax: frequentietabel en beschrijvende variabelen inkomen midden

FREQUENCIES VARIABLES=Inkomen_midden

/HISTOGRAM

/ORDER=ANALYSIS.

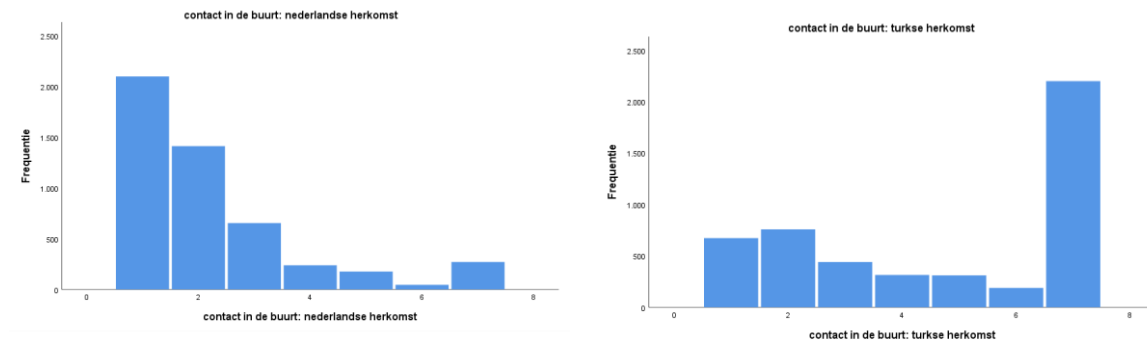
1.10 Beschrijving oorspronkelijke variabele contact in de wijk

In *tabel 18* is te zien dat er is gevraagd naar het contact in de wijk met buren uit verschillende etnische groepen. Het is vooral opvallend dat bij contact met mensen van Nederlandse herkomst in de wijk de modus 1 is. Er zijn dus veel mensen die (bijna) elke dag contact hebben met mensen uit de wijk van Nederlandse afkomst. Voor de andere etnische groepen is de modus 7, dit houdt in dat de meeste mensen dus nooit contact hebben met mensen uit de wijk die een Turkse, Marokkaanse, Surinaamse/Antilliaanse of andere niet-westerse afkomst hebben. Dit is te verklaren doordat de meeste mensen in wijken wonen waar veel mensen wonen met een Nederlandse herkomst. Dat er veel contact is met Nederlanders in een wijk is ook te zien aan het gemiddelde (2.22). De schaal loopt van 1 tot en met 7, waarbij 1 betekent dat mensen vaak contact hebben met iemand uit de wijk van een etnische groep en 7 betekent dat mensen nooit contact hebben met iemand uit die etnische groep. Een gemiddelde van 2.22 geeft dus aan dat er veel contact is met mensen in de wijk van Nederlandse herkomst. Bij het contact met andere etnische groepen in de wijk is het gemiddelde veel hoger, ongeveer 5, dit betekent een paar keer per jaar contact. Ook de scheefheid geeft aan dat er veel meer contact is met Nederlanders: de skewness van dit item is positief en dat betekent meer scores aan de linker kant, terwijl de skewness van de andere items negatief is, dit betekent dus dat er meer scores aan de rechterkant zijn. Dit komt overeen met *figuur 5, 6, 7, 8 en 9*. In de grafieken is inderdaad te zien dat mensen aangeven weinig contact te hebben met mensen met een niet-Nederlandse herkomst.

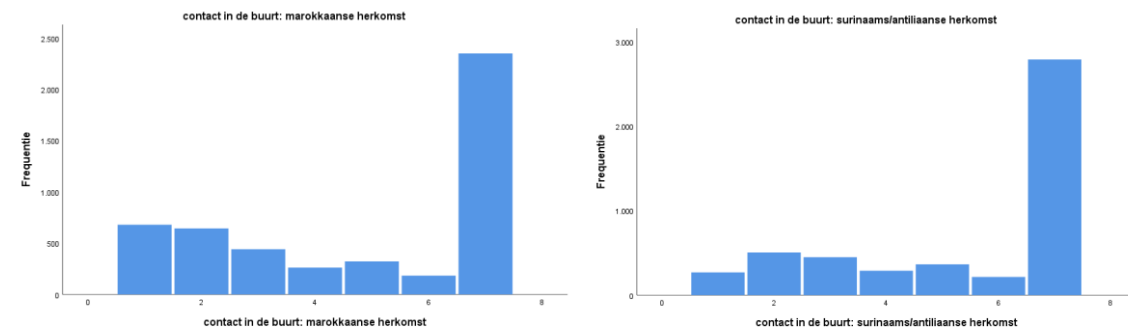
Tabel 18: beschrijvende statistiek van de items van contact in de wijk

		Statistics				
		w1scb18a contact in de wijk: nederlandse herkomst	w1scb18b contact in de wijk: turkse herkomst	w1scb18c contact in de wijk: marokkaanse herkomst	w1scb18d contact in de wijk: surinaams/antil iaanse herkomst	w1scb18e contact in de wijk: andere niet-westerse herkomst
N	Valid	4890	4880	4882	4877	4874
	Missing	422	432	430	435	438
Mean		2,22	4,68	4,81	5,41	5,24
Mode		1	7	7	7	7
Std. Deviation		1,600	2,401	2,400	2,098	2,133
Skewness		1,670	-,330	-,443	-,871	-,708
Std. Error of Skewness		,035	,035	,035	,035	,035
Minimum		1	1	1	1	1
Maximum		7	7	7	7	7

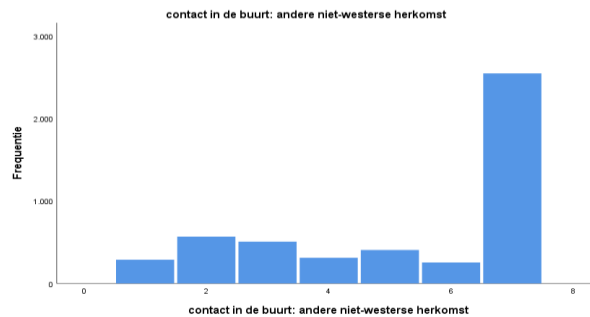
Figuur 5: contact met Nederlanders in de wijk & Figuur6 : contact met Turken in de wijk

Figuur 7: contact met Marokkanen & Figuur 8: contact met Surinaamse/Antilliaanse mensen

Figuur 9: contact in de wijk met mensen met een andere niet-westerse herkomst

Syntax: beschrijvende statistiek en frequentietabel items contact in de wijk

```
FREQUENCIES VARIABLES=w1scb18a w1scb18b w1scb18c w1scb18d w1scb18e
/STATISTICS=STDDEV MINIMUM MAXIMUM MEAN MODE SKEWNESS SESKEW
/HISTOGRAM
/ORDER=ANALYSIS.
```

1.11 omkeren schaal contact en samenvoegen items

Een hoge score op contact betekent in de oorspronkelijke variabele dat iemand minder contact heeft. Dit gaat tegen ons gevoel in en daarom wordt de schaal van contact gespiegeld. Een hogere score betekent nu dat iemand meer contact heeft. In de syntax hieronder is te zien dat voor alle items de schaal wordt omgedraaid. Vervolgens worden de items samengevoegd door het gemiddelde te nemen. Het is voor dit onderzoek van belang of mensen Nederlands zijn of niet-westers. Het onderscheid tussen of buren Marokkaans, Turks of ergens anders vandaan komen is minder van belang omdat het erom gaat over hoe vaak er contact is met mensen met een andere etnische afkomst. Daarom zijn de items w1scb18b, w1scb18c, w1scb18d, w1scb18e eerst gespiegeld en daarna samengevoegd door het gemiddelde te nemen. Deze variabele heeft de naam gekregen Contact_nietwesterse.

Syntax: schalen omdraaien zodat een hoge score betekent dat er veel contact is en een lage score dat er weinig contact is.

```
RECODE w1scb18b w1scb18c w1scb18d w1scb18e w1scb18a (1=6) (2=5) (3=4) (4=3) (5=2) (6=1) (7=0)
INTO
```

```
    Omgekeerd_contact_Turks Omgekeerd_contact_Marokkaans Omgekeerd_contact_Surinaams
```

```
    Omgekeerd_contact_overignietwesters Omgekeerd_contact_Nederlanders.
```

```
VARIABLE LABELS Omgekeerd_contact_Turks 'Omgekeerde schaal contact met Tukse buren'
```

```
    /Omgekeerd_contact_Marokkaans 'Omgekeerde schaal contact met Marokkaanse buren'
```

```
    /Omgekeerd_contact_Surinaams 'Omgekeerde schaal contact met Surinaamse of Antilliaanse
buren'
```

```
    /Omgekeerd_contact_overignietwesters 'Omgekeerde schaal contact met andere niet westerse
buren'
```

```
    /Omgekeerd_contact_Nederlanders 'omgekeerde schaal contact met Nederlandse buren'.
```

```
EXECUTE.
```

Syntax: samenvoegen items om een variabelen te maken voor contact met niet westerse buren.

```
COMPUTE
```

```
contact_nietwesterse=MEAN(Omgekeerd_contact_Turks,Omgekeerd_contact_Marokkaans,
```

```
    Omgekeerd_contact_Surinaams,Omgekeerd_contact_overignietwesters).
```

```
EXECUTE.
```

*frequentietabel nadat items zijn samengevoegd.

```
FREQUENCIES VARIABLES=contact_nietwesterse
```

```
    /HISTOGRAM
```

```
    /ORDER=ANALYSIS.
```

1.13 beschrijvende statistiek van de nieuwe variabele van contact

In tabel 19 is te zien dat het gemiddelde voor contact met niet-westerse mensen onder Nederlanders 1.16 is. De standaarddeviatie is 1.49, dit betekent dat er nog wel wat spreiding is. In *tabel 20* is te zien dat 1100 Nederlanders nooit contact hebben met niet-westerse burens en 27 mensen hebben elke dag contact met niet-westerse burens. Het is erg opvallend dat het aantal Nederlanders dat contact heeft met niet-westerse burens daalt naarmate de score op contact hoger wordt. Dit is ook te zien aan een score van 2 (een aantal keer per jaar contact) bij 75% van de Nederlanders.

Syntax: frequentietabel voor Contact_nietwesterse

*frequentietabel van komma's in de schaal door het samenvoegen.

```
FREQUENCIES VARIABLES= Contact_nietwesterse
```

```
/HISTOGRAM
```

```
/ORDER=ANALYSIS.
```

Tabel 19: beschrijvende statistiek contact met niet-westerse

Statistics

Contact_nietwesterse contact met niet-westerse burens

N	Valid	2465
	Missing	91
Mean		1,1554
Median		,5000
Std. Deviation		1,48943
Minimum		,00
Maximum		6,00
Percentiles	25	,0000
	50	,5000
	75	2,0000

Tabel 20: frequentieverdeling contact met niet-westerse buren

Contact_nietwesterse contact met niet-westerse buren

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	,00 nooit	1100	43,0	44,6	44,6
	,25	67	2,6	2,7	47,3
	,50	111	4,3	4,5	51,8
	,75	106	4,1	4,3	56,1
	1,00 ongeveer een keer per jaar	166	6,5	6,7	62,9
	1,25	130	5,1	5,3	68,2
	1,50	99	3,9	4,0	72,2
	1,67	1	,0	,0	72,2
	1,75	36	1,4	1,5	73,7
	2,00 een aantal keren per jaar	102	4,0	4,1	77,8
	2,25	48	1,9	1,9	79,8
	2,50	85	3,3	3,4	83,2
	2,67	2	,1	,1	83,3
	2,75	30	1,2	1,2	84,5
	3,00 ongeveer een keer per maand	73	2,9	3,0	87,5
	3,25	48	1,9	1,9	89,4
	3,50	36	1,4	1,5	90,9
	3,75	28	1,1	1,1	92,0
	4,00 een aantal keren per maand	43	1,7	1,7	93,8
	4,25	30	1,2	1,2	95,0
	4,50	28	1,1	1,1	96,1
	4,67	1	,0	,0	96,1
	4,75	14	,5	,6	96,7
	5,00 een of meerdere keren per week	38	1,5	1,5	98,3
	5,25	6	,2	,2	98,5
	5,50	5	,2	,2	98,7
5,75	5	,2	,2	98,9	
6,00 (bijna) elke dag	27	1,1	1,1	100,0	
Total		2465	96,4	100,0	
Missing	System	91	3,6		
Total		2556	100,0		

1.14 controle variabelen, oorspronkelijke verdeling vertrouwen in de politiek

De eerste controle variabele is vertrouwen in de politiek. De antwoordmogelijkheden voor de oorspronkelijke variabele zijn (1) heel veel vertrouwen, (2) tamelijk veel vertrouwen, (3) tamelijk weinig vertrouwen en (4) heel weinig vertrouwen.

In *tabel 21* is te zien dat de meeste mensen de middelste antwoorden kiezen. Er zijn 1456 mensen met tamelijk veel vertrouwen in de politiek en 2500 mensen met tamelijk weinig vertrouwen in de politiek. Het is wel erg opvallend dat er maar 40 mensen heel veel vertrouwen in de politiek hebben. Over het algemeen zijn er dus meer mensen die geen vertrouwen hebben in de politiek.

Tabel 21: frequentieverdeling vertrouwen in de politiek

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1 heel veel vertrouwen	40	,8	,8	,8
	2 tamelijk veel vertrouwen	1465	27,6	30,2	31,0
	3 tamelijk weinig vertrouwen	2500	47,1	51,5	82,4
	4 heel weinig vertrouwen	853	16,1	17,6	100,0
	Total	4858	91,5	100,0	
Missing	System	454	8,5		
Total		5312	100,0		

Syntax: oorspronkelijke variabele vertrouwen in de politiek

```
FREQUENCIES VARIABLES=w1sce11a
```

```
/STATISTICS=STDDEV MEAN MEDIAN MODE
```

```
/ORDER=ANALYSIS.
```

1.15 Hercoderen vertrouwen in de politiek

De antwoordopties voor vertrouwen en geen vertrouwen worden samengevoegd en gespiegeld. Hierdoor betekent 0 dat iemand geen vertrouwen in de politiek heeft en 1 betekent dat iemand wel vertrouwen heeft in de politiek.

Syntax: hercoderen vertrouwen in de politiek.

```
RECODE w1sce11a (3 thru 4=0) (1 thru 2=1) INTO Vetrouwenpolitiek.
```

```
VARIABLE LABELS Vetrouwenpolitiek 'Dummy vertrouwen in de politiek'.
```

```
EXECUTE.
```

```
FREQUENCIES VARIABLES=Vetrouwenpolitiek
```

```
  /HISTOGRAM
```

```
  /ORDER=ANALYSIS
```

1.16 Verdeling dummy vertrouwen in de politiek onder Nederlanders

In tabel 22 is de frequentieverdeling van de dummy van politiek te zien. Er zijn 1559 mensen (61%) die geen vertrouwen hebben in de politiek en 897 mensen (35%) die wel vertrouwen hebben in de politiek. Wanneer de percentages van tamelijk weinig vertrouwen en heel weinig vertrouwen uit tabel 21 bij elkaar worden opgeteld, is dit 63.2%. Voor het hebben van vertrouwen is dit 28.4%. Er is dus geen groot verschil in vertrouwen in de politiek als alleen Nederlanders worden geselecteerd of wanneer alle respondenten in de dataset worden meegenomen.

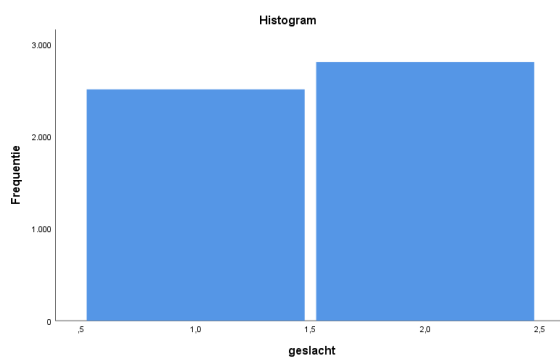
Tabel 22: frequentieverdeling dummy vertrouwen in de politiek

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	,00 geen vertrouwen in de politiek	1559	61,0	63,5	63,5
	1,00 wel vertrouwen in de politiek	897	35,1	36,5	100,0
	Total	2456	96,1	100,0	
Missing	System	100	3,9		
	Total	2556	100,0		

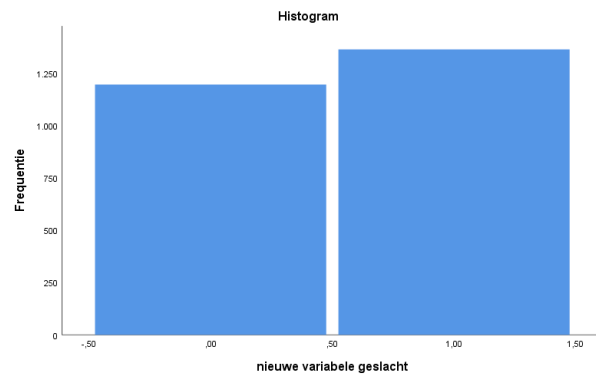
1.17 controle variabelen, geslacht

De tweede controle variabele is geslacht. De antwoordopties voor geslacht zijn (1) man en (2) vrouw. Dit is veranderd naar (0) man en (1) vrouw. In *figuur 9* is te zien dat er 2508 mannen (47.2%) zijn en 2804 vrouwen (52.8%). Wanneer alleen de Nederlanders in de data zijn geselecteerd, zijn er 1194 mannen (46.7%) en 1362 vrouwen (53.3%).

Figuur 9: oorspronkelijke verdeling man/vrouw

Figuur 10: verdeling man/vrouw Nederlanders

Syntax: frequentieverdeling oorspronkelijke variabele geslacht met alle respondenten

```
FREQUENCIES VARIABLES=w1csex  
/STATISTICS=STDDEV MEAN MEDIAN MODE  
/HISTOGRAM  
/ORDER=ANALYSIS.
```

Syntax: hercoderen geslacht

```
RECODE w1csex (1=0) (2=1) INTO Vrouw.  
VARIABLE LABELS geslacht 'nieuwe variabele geslacht'.  
EXECUTE.
```

Syntax: frequentieverdeling bewerkte variabele

```
FREQUENCIES VARIABLES=Vrouw  
/HISTOGRAM  
/ORDER=ANALYSIS.
```

1.18 controle variabele, oorspronkelijke variabelen opleidingsniveau

De derde controlevariabele is opleiding van de respondent. De respondenten konden kiezen uit 15 antwoordopties, namelijk (1) lagere school, (2) lbo, vmbo-kb/bbl, (3) mavo, vmbo-tl, (4) havo, (5) VWO/gymnasium, (6) MBO-kort (kmbo), (7) MBO-tussen/lang, (8) HBO, (9) universiteit (bachelor), (10) universiteit (master, doctoraal), (11) promotietraject, (12) buitenlandse opleiding, lager onderwijs, (13) buitenlandse opleiding, middelbaar onderwijs, (14) buitenlandse opleiding hoger onderwijs en (15) geen opleiding. Deze antwoorden zijn verdeeld over drie groepen: laag, midden en hoog opgeleid. De variabelen zijn gecodeerd als dummy waarbij 0 betekent dat de opleiding niet is afgerond en 1 betekent dat de opleiding wel is afgerond.

De volgende tabellen laten zien hoeveel mensen een opleiding wel hebben afgerond en hoeveel mensen een bepaalde opleiding niet hebben afgerond.

heeft u deze opleiding met een diploma afgerond? lagere school

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	ja	4004	75,4	91,8	91,8
	nee	357	6,7	8,2	100,0
	Total	4361	82,1	100,0	
Missing	System	951	17,9		
Total		5312	100,0		

heeft u deze opleiding met een diploma afgerond? lbo, vmbo-kb/bbl

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	ja	1059	19,9	81,1	81,1
	nee	247	4,6	18,9	100,0
	Total	1306	24,6	100,0	
Missing	System	4006	75,4		
Total		5312	100,0		

heeft u deze opleiding met een diploma afgerond? mavo, vmbo-tl

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	ja	1422	26,8	88,2	88,2
	nee	191	3,6	11,8	100,0
	Total	1613	30,4	100,0	
Missing	System	3699	69,6		
Total		5312	100,0		

heeft u deze opleiding met een diploma afgerond? havo

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	ja	826	15,5	78,1	78,1
	nee	231	4,3	21,9	100,0
	Total	1057	19,9	100,0	
Missing	System	4255	80,1		
Total		5312	100,0		

heeft u deze opleiding met een diploma afgerond? vwo/gymnasium

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	ja	604	11,4	80,5	80,5
	nee	146	2,7	19,5	100,0
	Total	750	14,1	100,0	
Missing	System	4562	85,9		
Total		5312	100,0		

**heeft u deze opleiding met een diploma afgerond? mbo-kort (kmbo),
primair leerli**

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	ja	507	9,5	72,1	72,1
	nee	196	3,7	27,9	100,0
	Total	703	13,2	100,0	
Missing	System	4609	86,8		
Total		5312	100,0		

**heeft u deze opleiding met een diploma afgerond? mbo-tussen/lang (mbo),
secundai**

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	ja	1244	23,4	80,4	80,4
	nee	304	5,7	19,6	100,0
	Total	1548	29,1	100,0	
Missing	System	3764	70,9		
Total		5312	100,0		

heeft u deze opleiding met een diploma afgerond? hbo

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	ja	857	16,1	71,0	71,0
	nee	350	6,6	29,0	100,0
	Total	1207	22,7	100,0	
Missing	System	4105	77,3		
Total		5312	100,0		

heeft u deze opleiding met een diploma afgerond? universiteit (bachelor)

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	ja	178	3,4	53,8	53,8
	nee	153	2,9	46,2	100,0
	Total	331	6,2	100,0	
Missing	System	4981	93,8		
Total		5312	100,0		

heeft u deze opleiding met een diploma afgerond? promotietraject

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	ja	22	,4	68,8	68,8
	nee	10	,2	31,3	100,0
	Total	32	,6	100,0	
Missing	System	5280	99,4		
Total		5312	100,0		

heeft u deze opleiding met een diploma afgerond? universiteit (master, doctoraal)

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	ja	266	5,0	77,3	77,3
	nee	78	1,5	22,7	100,0
	Total	344	6,5	100,0	
Missing	System	4968	93,5		
Total		5312	100,0		

**heeft u deze opleiding met een diploma afgerond? buitenlandse opleiding,
niet go**

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	ja	44	,8	74,6	74,6
	nee	15	,3	25,4	100,0
	Total	59	1,1	100,0	
Missing	System	5253	98,9		
Total		5312	100,0		

**heeft u deze opleiding met een diploma afgerond? buitenlandse opleiding,
niet go**

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	ja	76	1,4	74,5	74,5
	nee	26	,5	25,5	100,0
	Total	102	1,9	100,0	
Missing	System	5210	98,1		
Total		5312	100,0		

**heeft u deze opleiding met een diploma afgerond? buitenlandse opleiding,
niet go**

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	ja	44	,8	80,0	80,0
	nee	11	,2	20,0	100,0
	Total	55	1,0	100,0	
Missing	System	5257	99,0		
Total		5312	100,0		

Syntax: frequentieverdeling items opleidingsniveau

```
FREQUENCIES VARIABLES=w1fa23b02 w1fa23b03 w1fa23b04 w1fa23b05 w1fa23b06 w1fa23b07  
w1fa23b08 w1fa23b09 w1fa23b10 w1fa23b11 w1fa23b12 w1fa23b13 w1fa23b14 w1fa23b15  
/STATISTICS=STDDEV MEAN MEDIAN MODE  
/HISTOGRAM  
/ORDER=ANALYSIS.
```

1.19 selecteren van score 1 op opleidingsniveau

Van alle niveaus wordt de score 1 geselecteerd, omdat dit betekent dat iemand de opleiding wel heeft afgerond. Hieronder is de syntax te zien en deze variabele heeft de naam onderwijs.

Syntax: hercoderen opleidingsniveau.

```
IF (w1fa23b02 = 1) Onderwijs= 1.  
EXECUTE.  
IF (w1fa23b03 = 1) Onderwijs= 2.  
EXECUTE.  
IF (w1fa23b04 = 1) Onderwijs= 3.  
EXECUTE.  
IF (w1fa23b05 = 1) Onderwijs= 4.  
EXECUTE.  
IF (w1fa23b06 = 1) Onderwijs= 5.  
EXECUTE.  
IF (w1fa23b07 = 1) Onderwijs= 6.  
EXECUTE.  
IF (w1fa23b08 = 1) Onderwijs= 7.  
EXECUTE.  
IF (w1fa23b09 = 1) Onderwijs= 8.  
EXECUTE.  
IF (w1fa23b10 = 1) Onderwijs= 9.  
EXECUTE.  
IF (w1fa23b11= 1) Onderwijs= 10.  
EXECUTE.  
IF (w1fa23b12 = 1) Onderwijs= 11.  
EXECUTE.  
IF (w1fa23b13 = 1) Onderwijs= 12.  
EXECUTE.  
IF (w1fa23b14 = 1) Onderwijs= 13.  
EXECUTE.  
IF (w1fa23b15 = 1) Onderwijs= 14.  
EXECUTE.
```

In *tabel 23* is te zien dat de meeste mensen (990) een 7 heeft. Dit betekent dat ze een diploma hebben behaald in MBO-tussen/lang. Er zijn 20 mensen die een promotietraject hebben afgerond.

Tabel 23: frequentieverdeling van de afgeronde opleidingen

		Onderwijs			Cumulative
		Frequency	Percent	Valid Percent	Percent
Valid	1,00	677	12,7	13,8	13,8
	2,00	594	11,2	12,1	25,8
	3,00	474	8,9	9,6	35,5
	4,00	306	5,8	6,2	41,7
	5,00	200	3,8	4,1	45,8
	6,00	403	7,6	8,2	54,0
	7,00	990	18,6	20,1	74,1
	8,00	742	14,0	15,1	89,2
	9,00	125	2,4	2,5	91,7
	10,00	252	4,7	5,1	96,8
	11,00	20	,4	,4	97,3
	12,00	22	,4	,4	97,7
	13,00	69	1,3	1,4	99,1
	14,00	44	,8	,9	100,0
		Total	4918	92,6	100,0
Missing	System	394	7,4		
Total		5312	100,0		

*frequentietabel onderwijs.

FREQUENCIES VARIABLES=Onderwijs

/HISTOGRAM

/ORDER=ANALYSIS.

1.20 opleidingsniveau verdelen in 3 categorieën

Van alle dummy's is een ordinale variabele gemaakt. Alle mogelijke opleidingsniveau's zijn verdeeld in 3 groepen: laag (1), midden (2) en hoog (3).

Syntax: hercoderen naar 3 niveau's: laag, midden of hoog.

RECODE Onderwijs (1=1) (2=1) (3=1) (4=2) (5=2) (6=1) (7=2) (8=3) (9=3) (10=3) (11=3) (12=1) (13=2) (14=3) INTO Opleidingsniveau.

VARIABLE LABELS Opleidingsniveau 'Opleidingsniveau laag, midden of hoog'.

EXECUTE.

Wanneer *tabel 24 en 25* vergeleken worden, valt op dat een Nederlanders in dit onderzoek iets hoger opgeleid zijn (29%), wanneer alle respondenten worden meegenomen is dit percentage lager (22,3%). Verder zijn er onder alle respondenten iets meer lager opgeleiden (40,9%), een kleiner deel van de Nederlanders is lager opgeleid (33,8%). Het grootste deel van de Nederlanders is dus gemiddeld opgeleid, terwijl het grootste deel van alle respondenten lager opgeleid is.

Tabel 24: de drie niveaus van opleiding voor alle respondenten

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1,00 laag	2170	40,9	44,1	44,1
	2,00 midden	1565	29,5	31,8	75,9
	3,00 hoog	1183	22,3	24,1	100,0
	Total	4918	92,6	100,0	
Missing	System	394	7,4		
Total		5312	100,0		

Syntax: frequentietabel opleidingsniveau met alle respondenten

```
FREQUENCIES VARIABLES=Opleidingsniveau
/STATISTICS=STDDEV MEAN MEDIAN MODE
/HISTOGRAM
/ORDER=ANALYSIS.
```

Tabel 25: de drie niveaus van opleiding voor Nederlanders

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1,00 laag	864	33,8	34,8	34,8
	2,00 midden	876	34,3	35,3	70,1
	3,00 hoog	741	29,0	29,9	100,0
	Total	2481	97,1	100,0	
Missing	System	75	2,9		
Total		2556	100,0		

Syntax: frequentietabel opleidingsniveau met alleen Nederlanders.

```
FREQUENCIES VARIABLES=Opleidingsniveau  
/STATISTICS=STDDEV MEAN MEDIAN MODE  
/HISTOGRAM  
/ORDER=ANALYSIS.
```

Tot slot is opleidingsniveau nog gehercodeerd naar 1=0, 2=1 en 3=2 zodat er een referentiegroep was.

Syntax: opleidingsniveau met score 0

```
RECODE Opleidingsniveau (1=0) (2=1) (3=2) INTO Opleidingsniveau_new.  
VARIABLE LABELS Opleidingsniveau_new 'opleidingsniveau met score 0'.  
EXECUTE.
```

1.21 interacties

Om de interacties te maken, zullen als eerste de nieuwe variabelen van contact en inkomen gecentreerd moeten worden. Dit wordt gedaan zodat er geen multicollineariteit is met de variabelen Contact_nietwesterse en Inkomen_midden, die ook worden gebruikt in de interactie. Het centreren wordt gedaan door het gemiddelde af te trekken van Contact_nietwesterse, Inkomen_midden en w1cdistrict2009P_N_W_AL - 9.44. Vervolgens wordt de gecentreerde variabele van etnische diversiteit vermenigvuldigd met de gecentreerde variabele van inkomen. Ook de gecentreerde variabele van contact wordt vermenigvuldigd met de gecentreerde variabele van etnische diversiteit. Hieronder wordt de syntax weergegeven voor de interacties.

Syntax: moderatie effecten

```
COMPUTE etnischediversiteit_c=w1cdistrict2009P_N_W_AL - 9.44.  
EXECUTE.  
COMPUTE Inkomen_c=Inkomen_midden - 2230.4677.  
EXECUTE.  
COMPUTE contact_c=contact_nietwesterse - 1.1554.  
EXECUTE.  
COMPUTE etnische_contact_c=etnischediversiteit_c * contact_c.  
EXECUTE.
```


COMPUTE etnische_inkomen_c=etnischediversiteit_c * Inkomen_c.

EXECUTE.

1.22 missende waarden

Er is gecontroleerd of er niet te veel missende waarden zijn in de variabelen die nodig zijn voor de logistische regressieanalyse. In *tabel 26* is te zien dat er 5 mensen zijn die op 4 variabelen een missende waarde hebben. Er zijn 1814 respondenten die op geen van de variabelen een missende waarde hebben. Deze 1814 Nederlanders zijn meegenomen in de logistische regressieanalyse. Dit verklaard dus waarom de N in tabel 4 niet 2556 is, maar 1814.

Tabel 26: missende waarden

		miss			Cumulative
		Frequency	Percent	Valid Percent	Percent
Valid	,00	1814	71,0	71,0	71,0
	1,00	554	21,7	21,7	92,6
	2,00	158	6,2	6,2	98,8
	3,00	25	1,0	1,0	99,8
	4,00	5	,2	,2	100,0
	Total		2556	100,0	100,0

Syntax: indicator missende data

* een dummy die aangeeft of een respondent een observatie (m=0) of een missing (m=1) heeft.

COMPUTE m1=0.

IF MISSING(PVV) m1=1.

COMPUTE m2=0.

IF MISSING(Etnischediversiteit) m2=1.

COMPUTE m3=0.

IF MISSING(Inkomen_midden) m3=1.

COMPUTE m4=0.

IF MISSING(Contact_nietwesterse) m4=1.

COMPUTE m5=0.

IF MISSING(Vetrouwenpolitiek) m5=1.

```
COMPUTE m6=0.
```

```
IF MISSING(Vrouw) m6=1.
```

```
COMPUTE m7=0.
```

```
IF MISSING(Opleidingsniveau) m7=1.
```

```
EXECUTE.
```

Syntax: somscore van de indicatoren die aangeeft hoeveel missing scores elke respondent heeft

```
COMPUTE miss = m1+m2+m3+m4+m5+m6+m7.
```

```
EXECUTE.
```

```
FREQUENCIES VARIABLES=miss
```

```
  /ORDER=ANALYSIS.
```

Bijlage 2

2.1 Beschrijvende statistieken

Om het verschil te zien tussen Nederlanders die wel een voorkeur hebben voor de PVV en Nederlanders die geen voorkeur hebben voor de PVV, zijn er twee tabellen gemaakt. In *tabel 27* zijn de gemiddeldes, standaarddeviaties, minimum, maximum, eerste kwartiel en derde kwartiel per variabele te zien voor Nederlanders die wel een voorkeur hebben voor de PVV. In *tabel 28* staan de gegevens voor Nederlanders met geen voorkeur voor de PVV.

Nederlanders met een voorkeur voor de PVV scoren hebben een gemiddelde percentage van 7.73 op etnische heterogeniteit, terwijl Nederlanders met geen voorkeur voor de PVV een gemiddeld percentage van 9.69 hebben op etnische heterogeniteit in een wijk. Verder scoren Nederlanders met een voorkeur voor de PVV gemiddeld een 1.08 op contact (dit houdt in dat iemand ongeveer een keer per jaar contact heeft met iemand met een andere etniciteit). Nederlanders met geen voorkeur voor de PVV scoren gemiddeld een 1.13. Dit verschil is dus niet erg groot. Verder is het opvallend dat het gemiddelde inkomen voor Nederlanders met een voorkeur voor de PVV is 1872.70 euro, terwijl het gemiddelde inkomen voor Nederlanders met geen voorkeur voor de PVV 2372.14 euro is.

Nederlanders met een voorkeur voor de PVV verdienen dus gemiddeld minder dan Nederlanders die geen voorkeur hebben voor de PVV. Tot slot is het interessant om te benoemen dat het gemiddelde opleidingsniveau voor een Nederlander met een voorkeur voor de PVV 0.48 is, terwijl de gemiddelde score op opleidingsniveau voor Nederlanders met geen voorkeur voor de PVV 1.01 is. Nederlanders met een voorkeur voor de PVV zijn dus over het algemeen vaker laag opgeleid in dit onderzoek en Nederlanders met geen voorkeur voor de PVV zijn over het algemeen gemiddeld opgeleid in dit onderzoek.

Tabel 27: beschrijvende statistiek van Nederlanders met voorkeur voor de PVV

		Statistics						
		PVV voorkeur voor de PVV	Etnische diversiteit % Non-Western ethnic origin	Vrouw nieuwe variabele geslacht	Vetrouwenpolitiek Dummy vertrouwen in de politiek	Contact_niet westerse contact met niet-westerse burens	Inkomen_midden van de categorieen van inkomen	Opleidingsniveau_new opleidingsniveau met score 0
N	Valid	213	213	213	205	205	196	202
	Missing	0	0	0	8	8	17	11
Mean		1,0000	7,73	,3192	,1317	1,0780	1872,7041	,4802
Median		1,0000	4,00	,0000	,0000	,2500	1750,0000	,0000
Std. Deviation		,00000	9,510	,46728	,33900	1,45205	1248,83067	,63254
Minimum		1,00	0	,00	,00	,00	150,00	,00
Maximum		1,00	85	1,00	1,00	6,00	6500,00	2,00

Syntax: filter op Nederlanders met een voorkeur voor de PVV

USE ALL.

COMPUTE filter_\$=(PVV = 1).

VARIABLE LABELS filter_\$ 'PVV = 1 (FILTER)'.
 VALUE LABELS filter_\$ 0 'Not Selected' 1 'Selected'.

FORMATS filter_\$ (f1.0).

FILTER BY filter_\$.

FILTER BY filter_\$.

EXECUTE.

Syntax: beschrijvende statistiek met een voorkeur voor de PVV

FREQUENCIES VARIABLES=PVV Etnische diversiteit Vrouw Vetrouwenpolitiek Leeftijd
 Inkomen_midden Contact_nietwesterse Opleidingsniveau_new

/NTILES=4

/STATISTICS=STDDEV MINIMUM MAXIMUM MEAN MEDIAN

/ORDER=ANALYSIS.

In *tabel 28* zijn de gemiddeldes, standaarddeviaties, minimum, maximum, eerste kwartiel en derde kwartiel per variabele te zien voor Nederlanders die geen voorkeur hebben voor de PVV.

Tabel 28: beschrijvende statistiek van Nederlanders met geen voorkeur voor de PVV

		PVV voorkeur voor de PVV	Etnischedi versiteit % Non- Western ethnic origin	Vrouw nieuwe variabele geslacht	Vetrouwen politiek Dummy vertrouwen in de politiek	Contact_ni etwesterse contact met niet- westerse buren	Opleidings niveau_ne w Opleidings niveau met 0	Inkomen_ midden midden van de categorIEEE n van inkomen
N	Valid	1891	1891	1891	1818	1826	1849	1737
	Missin g	0	0	0	73	65	42	154
Mean		,0000	9,69	,5320	,4180	1,1252	1,0800	2372,1359
Median		,0000	6,00	1,0000	,0000	,5000	1,0000	2250,0000
Std. Deviation		,00000	9,681	,49911	,49337	1,46963	,79096	1505,0266 4
Minimum		,00	0	,00	,00	,00	,00	150,00
Maximum		,00	81	1,00	1,00	6,00	2,00	7000,00

Syntax: filter op Nederlanders met geen voorkeur voor de PVV

USE ALL.

COMPUTE filter_\$=(PVV = 0).

VARIABLE LABELS filter_\$ 'PVV = 0 (FILTER)'.
'

VALUE LABELS filter_\$ 0 'Not Selected' 1 'Selected'.
'

FORMATS filter_\$ (f1.0).
'

FILTER BY filter_\$.
'

EXECUTE.

Syntax: beschrijvende statistiek Nederlanders met geen voorkeur voor de PVV

FREQUENCIES VARIABLES=PVV Etnischediversiteit Vrouw Vetrouwenpolitiek Contact_nietwesterse
Opleidingsniveau_new Inkomen_midden

/NTILES=4

/STATISTICS=STDDEV MINIMUM MAXIMUM MEAN MEDIAN

/ORDER=ANALYSIS.

2.2 Associatiematen

In *tabel 7* zijn de correlaties tussen twee dummy variabelen (scores van 0 of 1), twee continue variabelen (alle waarden zijn mogelijk) te zien en tussen een categorische variabele en een dummy. Voorkeur voor de PVV, vertrouwen in de politiek en vrouw zijn dummy's. Etnische heterogeniteit, inkomen, contact en leeftijd zijn continue variabelen. Opleidingsniveau is categorisch.

Alle correlaties met de PVV zijn negatief. Dit houdt in dat wanneer een voorkeur voor de PVV stijgt van 0 (geen voorkeur voor de PVV) naar 1 (wel een voorkeur voor de PVV). Voor geslacht betekent dit dat de kans dat een man op de PVV stemt waarschijnlijk iets groter is ($r = -0.128$). Verder daalt het vertrouwen in de politiek, als iemand een voorkeur voor de PVV krijgt ($r = -0.177$). Daarnaast zal bij een voorkeur voor de PVV iemand waarschijnlijk een lager opleidingsniveau hebben ($r = -0.224$).

Syntax : Pearson correlaties

CORRELATIONS

```
/VARIABLES=PVV Vrouw Vertrouwenpolitiek Etnischeheterogeniteit Inkomen_c Contact_c Leeftijd
```

```
/PRINT=TWOTAIL NOSIG
```

```
/MISSING=PAIRWISE.
```

Tabel 29: Pearson correlaties

		Correlations						
		PVV voorkeur voor de PVV	Vrouw nieuwe variabele geslacht	Vetrouwenpolitiek Dummy vertrouwen in de politiek	Etnische diversiteit % Non-Western ethnic origin	Inkomen_c	Contact_c	Opleidingsniveau_new opleidingsniveau met score 0
PVV voorkeur voor de PVV	Pearson Correlation	1	-,128**	-,177**	-,061**	-,101**	-,010	-,224**
	Sig. (2-tailed)		,000	,000	,005	,000	,663	,000
	N	2104	2104	2023	2104	1933	2031	2051
Vrouw nieuwe variabele geslacht	Pearson Correlation	-,128**	1	-,003	-,006	,013	-,026	,022
	Sig. (2-tailed)	,000		,884	,750	,531	,199	,276
	N	2104	2556	2456	2556	2309	2465	2481
Vetrouwenpolitiek Dummy vertrouwen in de politiek	Pearson Correlation	-,177**	-,003	1	,063**	-,006	,005	,170**
	Sig. (2-tailed)	,000	,884		,002	,777	,821	,000
	N	2023	2456	2456	2456	2221	2453	2387
Etnische diversiteit % Non-Western ethnic origin	Pearson Correlation	-,061**	-,006	,063**	1	-,004	,198**	,130**
	Sig. (2-tailed)	,005	,750	,002		,857	,000	,000
	N	2104	2556	2456	2556	2309	2465	2481
Inkomen_c	Pearson Correlation	-,101**	,013	-,006	-,004	1	-,141**	,401**
	Sig. (2-tailed)	,000	,531	,777	,857		,000	,000
	N	1933	2309	2221	2309	2309	2229	2240
Contact_c	Pearson Correlation	-,010	-,026	,005	,198**	-,141**	1	-,086**
	Sig. (2-tailed)	,663	,199	,821	,000	,000		,000
	N	2031	2465	2453	2465	2229	2465	2395
Opleidingsniveau_new opleidingsniveau met score 0	Pearson Correlation	-,224**	,022	,170**	,130**	,401**	-,086**	1
	Sig. (2-tailed)	,000	,276	,000	,000	,000	,000	
	N	2051	2481	2387	2481	2240	2395	2481

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

In *tabel 30* is te zien wat de verklaarde variantie is ($R^2 = 0.046$). Met de wortel van de verklaarde variantie kan de correlatie (r) worden berekend. De wortel van 0.046 is 0.214. Dit betekent dat de correlatie tussen opleidingsniveau en etnische heterogeniteit 0.214 is. Dit houdt in dat mensen met een hoger opleidingsniveau waarschijnlijk vaker in een wijk wonen met een hoger percentage etnische heterogeniteit.

Tabel 30: verklaarde variantie opleidingsniveau en etnische heterogeniteit

Tests of Between-Subjects Effects

Dependent Variable: Opleidingsniveau Opleidingsniveau laag, midden of hoog

Source	Type III Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Corrected Model	73,034 ^a	46	1,588	2,533	,000
Intercept	1028,534	1	1028,534	1640,675	,000
Etnischeheterogeniteit	73,034	46	1,588	2,533	,000
Error	1525,868	2434	,627		
Total	11037,000	2481			
Corrected Total	1598,902	2480			

a. R Squared = ,046 (Adjusted R Squared = ,028)

Syntax: correlatie opleidingsniveau en etnische heterogeniteit

UNIANOVA Opleidingsniveau BY Etnischeheterogeniteit

/METHOD=SSTYPE(3)

/INTERCEPT=INCLUDE

/CRITERIA=ALPHA(0.05)

/DESIGN=Etnischeheterogeniteit.

Met de verklaarde variantie in *tabel 31* kan de correlatie tussen opleidingsniveau en leeftijd berekend worden ($R^2 = 0.143$). Met wortel van 0.143 is de correlatie tussen ($r = 0.378$). Dit houdt in dat over het algemeen mensen een hogere opleiding hebben afgerond naarmate ze ouder worden.

Tabel 31: verklaarde variantie opleidingsniveau en leeftijd

Tests of Between-Subjects Effects

Dependent Variable: Opleidingsniveau Opleidingsniveau laag, midden of hoog

Source	Type III Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Corrected Model	229,302 ^a	33	6,949	12,415	,000
Intercept	5622,540	1	5622,540	10045,525	,000
Leeftijd	229,302	33	6,949	12,415	,000
Error	1369,600	2447	,560		
Total	11037,000	2481			
Corrected Total	1598,902	2480			

a. R Squared = ,143 (Adjusted R Squared = ,132)

Syntax: correlatie opleidingsniveau en leeftijd

UNIANOVA Opleidingsniveau BY Leeftijd

/METHOD=SSTYPE(3)

/INTERCEPT=INCLUDE

/CRITERIA=ALPHA(0.05)

/DESIGN=Leeftijd.

In *tabel 32* is te zien wat de verklaarde variantie is ($R^2 = 0.181$). Met de wortel van 0.181 is de correlatie tussen opleidingsniveau en inkomen berekend ($r = 0.425$). Dit houdt in dat een hogere opleiding samen gaat met een hoger inkomen.

Tabel 32: verklaarde variantie tussen opleidingsniveau en inkomen

Tests of Between-Subjects Effects

Dependent Variable: Opleidingsniveau Opleidingsniveau laag, midden of hoog

Source	Type III Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Corrected Model	258,261 ^a	15	17,217	32,699	,000
Intercept	3705,352	1	3705,352	7037,181	,000
Inkomen_c	258,261	15	17,217	32,699	,000
Error	1171,023	2224	,527		
Total	10080,000	2240			
Corrected Total	1429,284	2239			

a. R Squared = ,181 (Adjusted R Squared = ,175)

Syntax: correlatie opleidingsniveau en inkomen

UNIANOVA Opleidingsniveau BY Inkomen_c

/METHOD=SSTYPE(3)

/INTERCEPT=INCLUDE

/CRITERIA=ALPHA(0.05)

/DESIGN=Inkomen_c.

In *tabel 33* is te zien wat de verklaarde variantie is ($R^2 = 0.026$). Met de wortel van 0.026 is de correlatie tussen opleidingsniveau en contact berekend ($r = 0.161$). Er is dus een klein verband tussen contact en opleidingsniveau. Het zou dus kunnen dat een hoger opleidingsniveau samengaat met meer contact.

Tabel 33: verklaarde variantie tussen opleidingsniveau en contact

Tests of Between-Subjects Effects

Dependent Variable: Opleidingsniveau Opleidingsniveau laag, midden of hoog

Source	Type III Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Corrected Model	40,537 ^a	27	1,501	2,371	,000
Intercept	792,243	1	792,243	1251,184	,000
Contact_c	40,537	27	1,501	2,371	,000
Error	1498,772	2367	,633		
Total	10700,000	2395			
Corrected Total	1539,309	2394			

a. R Squared = ,026 (Adjusted R Squared = ,015)

Syntax: correlatie opleidingsniveau en contact

UNIANOVA Opleidingsniveau BY Contact_c

/METHOD=SSTYPE(3)

/INTERCEPT=INCLUDE

/CRITERIA=ALPHA(0.05)

/DESIGN=Contact_c.

In *tabel 34* is te zien wat de verklaarde variantie is ($R^2 = 0.019$). Met de wortel van 0.019 is de correlatie tussen PVV en inkomen berekend ($r = 0.138$). Er is dus geen grote samenhang tussen PVV en inkomen. Een hoger inkomen gaat samen met een grotere kans op een voorkeur voor de PVV.

Tabel 34: verklaarde variantie PVV en inkomen

Tests of Between-Subjects Effects

Dependent Variable: PVV voorkeur voor de PVV

Source	Type III Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Corrected Model	3,382 ^a	15	,225	2,502	,001
Intercept	6,052	1	6,052	67,163	,000
Inkomen_c	3,382	15	,225	2,502	,001
Error	172,744	1917	,090		
Total	196,000	1933			
Corrected Total	176,126	1932			

a. R Squared = ,019 (Adjusted R Squared = ,012)

Syntax: correlatie tussen PVV en inkomen

UNIANOVA PVV BY Inkomen_c

/METHOD=SSTYPE(3)

/INTERCEPT=INCLUDE

/CRITERIA=ALPHA(0.05)

/DESIGN=Inkomen_c.

In *tabel 35* is te zien wat de verklaarde variantie is ($R^2 = 0.012$). Met de wortel van 0.012 is de correlatie tussen PVV en contact berekend ($r = 0.110$). Er lijkt dus een erg kleine samenhang te zijn tussen PVV en contact. Over het algemeen zal meer contact leiden tot een grotere kans op een voorkeur voor de PVV.

Tabel 35: verklaarde variantie PVV en contact

Tests of Between-Subjects Effects

Dependent Variable: PVV voorkeur voor de PVV

Source	Type III Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Corrected Model	2,213 ^a	26	,085	,937	,556
Intercept	2,146	1	2,146	23,620	,000
Contact_c	2,213	26	,085	,937	,556
Error	182,095	2004	,091		
Total	205,000	2031			
Corrected Total	184,308	2030			

a. R Squared = ,012 (Adjusted R Squared = -,001)

Syntax: correlatie PVV en contact

UNIANOVA PVV BY Contact_c

/METHOD=SSTYPE(3)

/INTERCEPT=INCLUDE

/CRITERIA=ALPHA(0.05)

/DESIGN=Contact_c.

In *tabel 36* is te zien wat de verklaarde variantie is ($R^2 = 0.026$). Met de wortel van 0.026 is de correlatie tussen PVV en leeftijd berekend ($r = 0.161$). Er lijkt dus een kleine samenhang te zijn tussen leeftijd en PVV. Naarmate iemand ouder wordt, wordt de kans op een voorkeur voor de PVV groter.

Tabel 36: verklaarde variantie PVV en leeftijd

Tests of Between-Subjects Effects

Dependent Variable: PVV voorkeur voor de PVV

Source	Type III Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Corrected Model	4,891 ^a	33	,148	1,645	,012
Intercept	11,834	1	11,834	131,315	,000
Leeftijd	4,891	33	,148	1,645	,012
Error	186,546	2070	,090		
Total	213,000	2104			
Corrected Total	191,437	2103			

a. R Squared = ,026 (Adjusted R Squared = ,010)

Syntax: correlatie tussen PVV en leeftijd

UNIANOVA PVV BY Leeftijd

/METHOD=SSTYPE(3)

/INTERCEPT=INCLUDE

/CRITERIA=ALPHA(0.05)

/DESIGN=Leeftijd.

In *tabel 37* is te zien wat de verklaarde variantie is ($R^2 = 0.032$). Met de wortel van 0.032 is de correlatie tussen PVV en etnische heterogeniteit berekend ($r = 0.179$). Naarmate iemand in een meer etnische heterogene wijk woont, wordt de kans op een voorkeur voor de PVV dus groter.

Tabel 37: verklaarde variantie PVV en etnische heterogeniteit

Tests of Between-Subjects Effects

Dependent Variable: PVV voorkeur voor de PVV

Source	Type III Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Corrected Model	6,131 ^a	46	,133	1,480	,020
Intercept	1,822	1	1,822	20,224	,000
Etnischeheterogeniteit_c	6,131	46	,133	1,480	,020
Error	185,306	2057	,090		
Total	213,000	2104			
Corrected Total	191,437	2103			

a. R Squared = ,032 (Adjusted R Squared = ,010)

Syntax: PVV en etnische heterogeniteit

UNIANOVA PVV BY Etnischeheterogeniteit_c

/METHOD=SSTYPE(3)

/INTERCEPT=INCLUDE

/CRITERIA=ALPHA(0.05)

/DESIGN=Etnischeheterogeniteit_c.

2.3 Regressieanalyse

In *tabel 38* is het eerste model van de logistische regressieanalyse te zien. Dit model bevat de afhankelijke variabele, PVV, en de controle variabelen vertrouwen in de politiek, vrouw, opleidingsniveau en leeftijd. De helling van leeftijd is erg klein en negatief ($b = -0.035$; $OR = 0.965$; $p < 0.001$). Dit betekent dat de odds dat mensen een voorkeur voor de PVV hebben kleiner wordt, naarmate mensen ouder worden. Verder is de helling van geslacht veel groter, maar ook negatief ($b = -0.747$; $OR = 0.474$; $p < 0.001$). Dit betekent dat wanneer geslacht van 0 naar 1 gaat, oftewel wanneer iemand een vrouw is, de odds op een voorkeur voor de PVV daalt. Verder heeft opleidingsniveau ook een negatieve helling ($b = -0.858$; $OR = 0.424$; $p < 0.001$). Dit betekent dat naarmate iemand hoger opgeleid is, de odds op een voorkeur voor de PVV daalt. Tot slot heeft vertrouwen in de politiek de grootste negatieve helling van de controle variabelen ($b = -1.503$; $OR = 0.222$; $p = 0.001$). Dit betekent dat wanneer iemand wel vertrouwen heeft in de politiek, de odds op een voorkeur voor de PVV kleiner wordt.

In tabel 38: model 1 van de logistische regressieanalyse

		Variables in the Equation					
		B	S.E.	Wald	df	Sig.	Exp(B)
Step 1 ^a	age at time of interview	-,035	,009	14,762	1	,000	,965
	nieuwe variabele geslacht	-,747	,173	18,750	1	,000	,474
	Opleidingsniveau laag, midden of hoog	-,858	,121	50,517	1	,000	,424
	Dummy vertrouwen in de politiek	-1,503	,233	41,559	1	,000	,222
	Constant	1,117	,329	11,550	1	,001	3,055

a. Variable(s) entered on step 1: age at time of interview, nieuwe variabele geslacht, Opleidingsniveau laag, midden of hoog, Dummy vertrouwen in de politiek.

In *tabel 39* wordt model 2 weergegeven. Aan dit model wordt etnische heterogeniteit toegevoegd. Etnische heterogeniteit heeft een negatieve helling ($b = -0.036$; $OR = 0.965$; $p = 0.005$) en de odds-ratio is 0.965. Dit betekent dat wanneer etnische diversiteit in een wijk stijgt, de odds op de voorkeur voor de PVV daalt, gecontroleerd voor leeftijd, geslacht, opleidingsniveau en vertrouwen in de politiek. De hellingen van de controle variabelen blijven ongeveer gelijk aan model 1 wanneer etnische heterogeniteit wordt toegevoegd.

Tabel 39: model 2 van de logistische regressieanalyse

		Variables in the Equation					
		B	S.E.	Wald	df	Sig.	Exp(B)
Step 1 ^a	age at time of interview	-,036	,009	15,612	1	,000	,965
	nieuwe variabele geslacht	-,733	,173	17,949	1	,000	,480
	Opleidingsniveau laag, midden of hoog	-,820	,122	45,332	1	,000	,441
	Dummy vertrouwen in de politiek	-1,506	,234	41,492	1	,000	,222
	Etnischediversiteit_c	-,036	,013	7,864	1	,005	,965
	Constant	1,018	,331	9,466	1	,002	2,767

a. Variable(s) entered on step 1: Etnischediversiteit_c.

In *tabel 40* worden de modererende variabelen inkomen en contact toegevoegd. De helling voor contact is negatief, maar niet significant ($b = -0.094$; $OR = 0.910$; $p = 0.122$). Dit betekent dat de odds op een voorkeur voor de PVV daalt, wanneer iemand meer contact heeft met mensen van een andere etnische groep. Inkomen lijkt geen invloed te hebben op het wel of niet hebben van een voorkeur voor de PVV, aangezien de helling ongeveer 0 is en dit niet significant is.

Tabel 40: model 3 logistische regressieanalyse

		Variables in the Equation					
		B	S.E.	Wald	df	Sig.	Exp(B)
Step 1 ^a	age at time of interview	-,042	,012	12,655	1	,000	,959
	nieuwe variabele geslacht	-,746	,174	18,444	1	,000	,474
	Opleidingsniveau laag, midden of hoog	-,849	,127	44,680	1	,000	,428
	Dummy vertrouwen in de politiek	-1,511	,234	41,675	1	,000	,221
	Etnischediversiteit_c	-,032	,013	6,061	1	,014	,969
	Inkomen_c	,000	,000	,128	1	,720	1,000
	Contact_c	-,094	,061	2,390	1	,122	,910
	Constant	1,245	,441	7,968	1	,005	3,474

a. Variable(s) entered on step 1: Inkomen_c, Contact_c.

In *tabel 41* wordt de interactie tussen etnische heterogeniteit en inkomen toegevoegd. De helling van het interactie effect met inkomen is erg klein en niet significant ($b = 0.002$; $OR = 1.000$; $p = 0.789$). Het effect van etnische heterogeniteit op een voorkeur voor de PVV wordt waarschijnlijk dus niet versterkt of verzwakt voor inkomen. Deze interactie heeft dus waarschijnlijk geen invloed op het wel of niet hebben van een voorkeur voor de PVV.

Tabel 41: model 4 logistische regressieanalyse

		Variables in the Equation					
		B	S.E.	Wald	df	Sig.	Exp(B)
Step 1 ^a	age at time of interview	-,041	,012	12,413	1	,000	,960
	nieuwe variabele geslacht	-,745	,174	18,426	1	,000	,475
	Opleidingsniveau laag, midden of hoog	-,849	,127	44,617	1	,000	,428
	Dummy vertrouwen in de politiek	-1,513	,234	41,704	1	,000	,220
	Etnische diversiteit_c	-,031	,013	5,695	1	,017	,969
	Inkomen_c	,000	,000	,161	1	,688	1,000
	Contact_c	-,094	,061	2,395	1	,122	,910
	Etnische_inkomen_c	,000	,000	,072	1	,789	1,000
	Constant	1,238	,442	7,843	1	,005	3,447

a. Variable(s) entered on step 1: Etnische_inkomen_c.

In *tabel 42* wordt de interactie tussen etnische heterogeniteit en contact toegevoegd. Wanneer etnische heterogeniteit in een wijk gelijk blijft, maar het contact met een andere etnische groep toeneemt, stijgt de odds op een voorkeur voor de PVV ($b = 0.006$; $OR = 1.006$; $p = 0.412$). Echter, de helling is erg klein en het effect is niet significant dus waarschijnlijk heeft deze interactie ook geen invloed op het wel of niet hebben van een voorkeur voor de PVV. De hellingen van de constanten en etnische heterogeniteit zijn nog steeds redelijk hetzelfde.

Tabel 42: model 5 logistische regressieanalyse

		Variables in the Equation					
		B	S.E.	Wald	df	Sig.	Exp(B)
Step 1 ^a	age at time of interview	-,042	,012	12,618	1	,000	,959
	nieuwe variabele geslacht	-,753	,174	18,720	1	,000	,471
	Opleidingsniveau laag, midden of hoog	-,843	,127	43,865	1	,000	,430
	Dummy vertrouwen in de politiek	-1,513	,234	41,646	1	,000	,220
	Etnischediversiteit_c	-,034	,014	6,248	1	,012	,967
	Inkomen_c	,000	,000	,177	1	,674	1,000
	Contact_c	-,087	,061	2,026	1	,155	,916
	Etnische_inkomen_c	,000	,000	,150	1	,698	1,000
	Etnische_contact_c	,006	,007	,673	1	,412	1,006
	Constant	1,226	,443	7,664	1	,006	3,407

a. Variable(s) entered on step 1: Etnische_contact_c.

Syntax: logistische regressieanalyse

LOGISTIC REGRESSION VARIABLES PVV

/METHOD=ENTER Leeftijd Vrouw Opleidingsniveau Vetrouwenpolitiek

/METHOD=ENTER Etnischeheterogeniteit_c

/METHOD=ENTER Inkomen_c Contact_c

/METHOD=ENTER Etnische_inkomen_c

/METHOD=ENTER Etnische_contact_c

/CRITERIA=PIN(.05) POUT(.10) ITERATE(20) CUT(.5).

2.4 nieuwe regressie analyse met nieuwe bewerkte variabele van inkomen

De helling van inkomen was 0.000, door de variabele te delen door 1000, is te zien wat er verder achter de komma staat. Deze variabele kan gedeeld worden door duizend omdat het om honderden of duizenden euro's gaat in de antwoorden van de respondenten.

Syntax: inkomen delen door 1000

COMPUTE inkomen_c_gedeeld_door_1000=Inkomen_c / 1000.

EXECUTE.

*nieuw interactie effect met gebruik van gecentreerde variabele van inkomen en gedeeld door 1000.

COMPUTE Etnischeheterogeniteit_inkomengedeeld_c=Etnischeheterogeniteit_c *

inkomen_c_gedeeld_door_1000.

EXECUTE.

In tabel 43 is te zien dat de helling van het interactie effect tussen etnische heterogeniteit en inkomen nu zichtbaar is (b= 0.003; OR= 1.003; p= 0.698). Wanneer etnische heterogeniteit in een wijk gelijk blijft, maar het inkomen toeneemt, stijgt de odds op een voorkeur voor de PVV. Ook dit effect is heel klein en niet significant dus er is geen bewijs dat inkomen het effect van etnische heterogeniteit op een voorkeur voor de PVV versterkt.

Tabel 43: model 5 logistische regressie met inkomen gedeeld door 1000

		Variables in the Equation					
		B	S.E.	Wald	df	Sig.	Exp(B)
Step 1 ^a	age at time of interview	-,042	,012	12,618	1	,000	,959
	nieuwe variabele geslacht	-,753	,174	18,720	1	,000	,471
	Opleidingsniveau laag, midden of hoog	-,843	,127	43,865	1	,000	,430
	Dummy vertrouwen in de politiek	-1,513	,234	41,646	1	,000	,220
	Etnische diversiteit_c	-,034	,014	6,248	1	,012	,967
	Contact_c	-,087	,061	2,026	1	,155	,916
	inkomen_c_gedeeld_door_1000	,034	,081	,177	1	,674	1,035
	Etnische diversiteit_inkomen gedeeld_c	,003	,008	,150	1	,698	1,003
	Etnische_contact_c	,006	,007	,673	1	,412	1,006
	Constant	1,226	,443	7,664	1	,006	3,407

a. Variable(s) entered on step 1: Etnische_contact_c.

Syntax: nieuwe logistische regressie.

LOGISTIC REGRESSION VARIABLES PVV

/METHOD=ENTER Leeftijd Vrouw Opleidingsniveau Vetrouwenpolitiek

/METHOD=ENTER Etnischeheterogeniteit_c

/METHOD=ENTER Contact_c inkomen_c gedeeld_door_1000

/METHOD=ENTER Etnischeheterogeniteit_inkomengedeeld_c

/METHOD=ENTER Etnische_contact_c

/SAVE=LEVER DFBETA

/PRINT=GOODFIT

/CRITERIA=PIN(0.05) POUT(0.10) ITERATE(20) CUT(0.5).

Bijlage 3

3.1 Controle van de assumpties

Een van de assumpties van een logistische regressieanalyse is dat de waarnemingen onafhankelijk van elkaar zijn. Voor dit onderzoek werden eerst 35 gemeenten geselecteerd op basis van regio en verstedelijking. De selectie van de gemeenten is niet helemaal willekeurig gebeurd omdat de gemeente Utrecht, Den Haag, Amsterdam en Rotterdam zijn geselecteerd om meer etnische heterogeniteit in de dataset te hebben. Na het selecteren van de gemeenten, zijn er binnen deze gemeenten willekeurig mensen benaderd tussen de 15 en 45 jaar uit drie verschillende etnische groepen: Marokkaanse herkomst, Turkse herkomst en overige inwoners. De data van NELS bevat een oververtegenwoordiging van respondenten met een Marokkaanse of Turkse achtergrond, maar deze zijn alsnog willekeurig geselecteerd. Omdat de respondenten willekeurig zijn geselecteerd binnen de buurt, is de kans klein dat er samenhang tussen bepaalde cases is. Dit betekent dat de waarnemingen onafhankelijk van elkaar zijn. Echter, dit onderzoek heeft een multilevel-structuur. Dit houdt in dat burens dezelfde waarden kunnen hebben op een variabele gemeten op buurtniveau. De waarnemingen zijn dan dus afhankelijk van elkaar. Er wordt om deze reden aangeraden bij herhaling van dit onderzoek een multilevel-analyse te doen.

3.2 Controle voor multicollineariteit

Daarnaast is er onderzocht of er sprake is van multicollineariteit door de VIF-scores uit te rekenen. Aan de hand van VIF-scores kan worden bekeken of er een grote samenhang tussen variabelen is. Een grote samenhang is problematisch omdat dit ertoe kan leiden dat het onduidelijk is wat de invloed is van de afzonderlijke variabele. De vuistregel voor een te sterke correlatie is 4. In *tabel 44* is te zien dat alle VIF-scores lager dan 2 zijn. Er zijn dus geen problemen wat betreft multicollineariteit.

Syntax: controle voor multicollineariteit

REGRESSION

/DESCRIPTIVES MEAN STDDEV CORR SIG N

/MISSING LISTWISE

/STATISTICS COEFF OUTS R ANOVA COLLIN TOL

/CRITERIA=PIN(.05) POUT(.10)

/NOORIGIN

/DEPENDENT PVV

/METHOD=ENTER Etnischeheterogeniteit Contact_c Etnische_contact_c
inkomen_c_gedeeld_door_1000 Etnischeheterogeniteit_inkomengedeeld_c Opleidingsniveau
Vrouw Vetrouwenpolitiek Leeftijd.

Tabel 44: controle voor multicollineariteit aan de hand van de VIF scores

		Coefficients ^a					Collinearity Statistics	
		Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients			Tolerance	VIF
Model		B	Std. Error	Beta	t	Sig.		
1	(Constant)	,430	,037		11,643	,000		
	Etnischeheterogeniteit % Non-Western ethnic origin	-,002	,001	-,053	-2,241	,025	,887	1,127
	Contact_c	-,007	,005	-,036	-1,546	,122	,910	1,099
	Etnische_contact_c	,000	,000	,016	,698	,485	,902	1,108
	inkomen_c_gedeeld_door_1000	,003	,006	,016	,556	,578	,592	1,689
	Etnischeheterogeniteit _inkomengedeeld_c	,001	,000	,027	1,191	,234	,959	1,043
	Opleidingsniveau Opleidingsniveau laag, midden of hoog	-,066	,009	-,174	-6,947	,000	,798	1,253
	Vrouw nieuwe variabele geslacht	-,062	,013	-,103	-4,594	,000	,993	1,007
	Vetrouwenpolitiek Dummy vertrouwen in de politiek	-,095	,014	-,155	-6,752	,000	,952	1,051
	Leeftijd age at time of interview	-,004	,001	-,105	-3,791	,000	,657	1,523

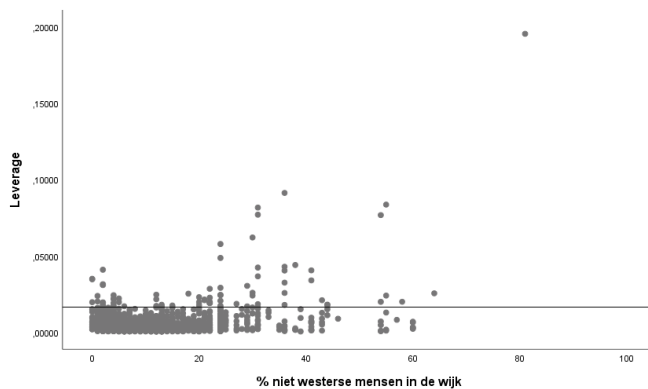
a. Dependent Variable: PVV voorkeur voor de PVV

3.3 Controle voor outliers

Er is ook gekeken naar de *leverage* om mogelijke uitbijters in de data op te sporen. De *leverage* geeft aan in welke mate een bepaald punt aan de geschatte regressie lijn trekt van de onafhankelijke variabele. Hoe verder weg een observatie van het gemiddelde af ligt, hoe meer invloed de observatie heeft op de geschatte regressielijn. De grenswaarde van deze analyse is 0.0165. Dit is berekend met de formule $3p/n$. Er zijn 77 punten die boven deze grenswaarde liggen. Hierbij valt het op dat er redelijk veel punten zijn met een hoge score op etnische heterogeniteit, vergeleken met alle andere punten in de dataset. In de grafiek is te zien dat er een aantal punten boven de lijn van 0.0165 liggen. Een aantal van deze punten hebben een hoge score op etnische heterogeniteit en een hoge *leverage*.

Verder is de grenswaarde voor de DFBETA berekend. De DFBETA geeft aan of de hellingen in een model veranderen als het model geschat wordt zonder een bepaalde observatie. De DFBETA is berekend met de formule $3/\sqrt{n}$ en hieruit kwam een grenswaarde van 0.070. Er zijn geen punten die boven deze grenswaarde uitkomen. De hellingen zullen dus niet heel erg veranderen als een respondent uit de analyse wordt gehaald. Daarnaast is er nog onderzocht of de hellingen in het vijfde model zouden veranderen als de observaties met een *leverage* hoger dan de grenswaarden van 0.0165 uit de dataset zouden worden gehaald. De hellingen en significantie veranderen bijna niet, de observaties die een hogere *leverage* hebben dan de grenswaarden, hebben dus niet veel invloed op de conclusie. Deze punten zullen niet verwijderd worden uit de dataset om de dataset zoveel mogelijk hetzelfde te houden.

Grafiek 11: Leverage en % etnische heterogeniteit in de wijk

Syntax: controle van uitbijters

```
DESCRIPTIVES VARIABLES=LEV_1 DFB0_1 DFB1_1 DFB2_1 DFB3_1 DFB4_1 DFB5_1 DFB6_1 DFB7_1
DFB8_1 DFB9_1
/STATISTICS=MEAN STDDEV MIN MAX.
```

Syntax: grafiek van leverage en etnische heterogeniteit

```
GRAPH
/SCATTERPLOT(BIVAR)=Etnischeheterogeniteit WITH LEV_1
/MISSING=LISTWISE.
```

Met de onderstaande tabel kunnen we kijken of de hellingen en significantie veranderd zijn door de te hoge leverage scores uit de data te halen. De hellingen van de controle variabelen zijn ongeveer hetzelfde en nog steeds significant. Daarnaast zijn de hellingen van de interactie met inkomen en de interactie met contact beide een klein beetje groter geworden, maar dit is geen grote verandering. Tot slot is de helling van etnische heterogeniteit iets kleiner geworden. Echter, deze helling is na het verwijderen van de hoge leverage scores net niet significant. Omdat de helling maar een klein beetje veranderd en etnische heterogeniteit net niet meer significant is, wordt ervanuit gegaan dat dit geen groot probleem is. Bovendien zijn de hellingen, vergeleken met tabel 43, bijna niet veranderd dus mogen alle observaties blijven.

Tabel 45: logistische regressie met te hoge leverage waarden uit de data

		Variables in the Equation					
		B	S.E.	Wald	df	Sig.	Exp(B)
Step 1 ^a	age at time of interview	-,039	,012	10,475	1	,001	,961
	nieuwe variabele geslacht	-,789	,178	19,677	1	,000	,454
	Opleidingsniveau laag, midden of hoog	-,863	,132	42,532	1	,000	,422
	Dummy vertrouwen in de politiek	-1,551	,237	42,837	1	,000	,212
	Etnischeheterogeniteit_c	-,030	,015	3,698	1	,054	,971
	Contact_c	-,045	,069	,423	1	,516	,956
	inkomen_c_gedeeld_door_1000	,025	,090	,075	1	,784	1,025
	Etnischeheterogeniteit_inko mengedeeld_c	,013	,010	1,443	1	,230	1,013
	Etnische_contact_c	,014	,009	2,219	1	,136	1,014
	Constant	1,212	,479	6,406	1	,011	3,360

a. Variable(s) entered on step 1: Etnische_contact_c.

Syntax: observaties met een te hoge leverage uit de data filteren

USE ALL.

COMPUTE filter_\$=(LEV_1 < 0.0165).

VARIABLE LABELS filter_\$ 'LEV_1 < 0.0165 (FILTER)'.
 VALUE LABELS filter_\$ 0 'Not Selected' 1 'Selected'.
 FORMATS filter_\$ (f1.0).
 FILTER BY filter_\$.
 EXECUTE.

Syntax: logistische regressie zonder de hoge leverage waarden

LOGISTIC REGRESSION VARIABLES PVV

/METHOD=ENTER Leeftijd Vrouw Opleidingsniveau Vetrouwenpolitiek

/METHOD=ENTER Etnischeheterogeniteit_c

/METHOD=ENTER Contact_c inkomen_c_gedeeld_door_1000

/METHOD=ENTER Etnischeheterogeniteit_inkomengedeeld_c

/METHOD=ENTER Etnische_contact_c

/SAVE=LEVER DFBETA

/PRINT=GOODFIT

/CRITERIA=PIN(0.05) POUT(0.10) ITERATE(20) CUT(0.5).

Syntax: geen grote verandering in de hellingen en significantie dus alle observaties mogen blijven

FILTER OFF.

USE ALL.

EXECUTE.